

Хуан МАДРІД АНГЕЛ СМЕРТІ

РОМАН

З іспанської переклав Олександр БУЦЕНКО

ПЕРЕДМОВА

Чотирнадцять романів із серії «Головна бригада», подані у тринадцяти книжках, насправді утворюють один великий роман (великий, як синонім слова «грубий») обсягом понад дві тисячі сторінок. У його основу покладено чотирнадцять оригінальних сценаріїв, кожен тривалістю в годину, написаних для Педро Масо з іспанського телебачення. А в основу сценаріїв лягли мої нотатки, які я робив потайки, про те, що бачив і винюхував у поліційних комісаріатах та опергрупах, коли працював репортером чорної хроніки.

Я завжди хотів написати твір про поліцай. Про людей, які вбачають сенс свого життя в обороні системи цінностей, переконань і виробничих стосунків, які не всі ми підтримуємо. Про суперечності, особисте життя, зв'язки зі злочинним світом, причетність до злочинів, про все, що стосується апарата, покликаного боронити порядок, я давно мріяв написати довгу епопею.

Цю змогу дав мені Педро Масо, замовивши сценарії для телесеріалу. Так з'явилася «Головна бригада» та історія цигана Флореса, поліційного оперативника, що діє в суспільстві, яке також ходить по лезу бритви.

Зі сценаріїв згодом народилися романі. Сказати, що вони — просте перенесення колишніх сценаріїв у жанр роману, було б неправдою. Твердити, що вони не мають нічого спільногого з первісними сценаріями, також було б не зовсім чесно. У них є і спільне, і відмінне.

Цей твір художній. Усі персонажі та події — вигадані автором. Воднораз слід сказати, що я відштовхувався від реальних ситуацій і фактів, свідком яких був сам або чув про них від інших.

Був би радий, коли б мої твори сподобались українському читачеві.

Розділ перший

У неприбраній кімнатчині висів міцний запах чоловічого поту. Завжди зачинені вікна були запнуті чорною тканиною, і протягом дня тут лишалося ввімкненим електричне світло, будячи почуття замкненості й пригніченості.

У кімнаті було двоє. Один худорлявий, із невиразним холодним обличчям, на вигляд — років шістдесяти. Другий — молодший, цибатий, із густими чорними бровами, якими він безперестану ворушив.

Старший чоловік сидів у навушниках біля трикасетного магнітофона. Другий з насолодою съорбав маленькими ковточками каву, яку налив з термоса в брудну чашку. Поруч із ним стояв такий самий магнітофон.

Худорлявий жестом підклікав товариша і, знявши навушники, простяг їх йому.

- Телефонує той самий. Послухай.
- Знову? З писклявим голосом?
- Так. Візьми, послухай.

Молодший начепив навушники й дугою звів брови. Тоді кивнув.

- Так, це він. Пискля.

Він ще трохи послухав.

- Поклав слухавку.

Старший чоловік натис на кнопку перемотки, перемотав плівку назад,

увімкнув відтворення й наладнав звук. Почувся тріск атмосферних перешкод. Обидва уважно дослухалися. Нарешті хтось узяв телефонну слухавку і прохрипів:

- Слухаю.
- Це ти, Анхелью? — спитав писклявий голос.
- Без імен, бовдуре.
- Вибач... Але вчора... одне слово, вчора нічого не сталося... Ми чекали, але...
- Чекай далі. Ти ж бо все отримав, га? Отож і чекай.
- Не клади слухавки!
- Якої тобі ще хвороби треба?
- Хотів би тільки знати коли.
- Скоро.
- Скоро це коли?
- Скоро це скоро. Сьогодні вночі.
- О котрій годині?
- Іди к бісу!

Слухавку поклали. Літній чоловік зупинив магнітофона і перемотав плівку назад.

- Небагато,— зауважив бровань.
- Так, але хоч щось.
- Ото пройда! Як завжди — нічого зайвого.
- Дарма, це до часу, от побачиш.

Плівка перемоталася, літній чоловік зняв касету з магнітофона й поклав на стіл. Тоді висунув шухляду, дістав звідти алюмінієву коробку і сховав туди касету. На коробку наліпив липучу стрічку, де написав шифр, дату, час, а нижче — «Валенсія».

Того року в Валенсії, здавалося, ніколи не розгодиниться. Холодний вітер, важкі хмари, дощ — цьому не видно було кінця. Як завжди, в пору затяжних дощів валенсійці боялися розлиття річки Турії, і це ставало темою всіх розмов. Однаке наприкінці холодного лютого знову визирнуло сонце, і валенсійці підбадьорились. Принаймані дощів не буде на свято Фальяс¹.

Ніхто б не сказав, що оті п'ятеро у великому білому авті — поліцаї. Таку машину, що мала передній і задній мости, використовували фермери, власники великих пагорбистих ділянок. Одне слово, звичайний автомобіль як на тамтешні місця.

Самі пасажири теж нічим не відрізнялися від тамтешніх жителів, якби хтось захотів їх розглядати. Кермував машиною наймолодший із п'яти, на ім'я Вісенте. Проте всі називали його Шведом за русяве волосся і ясно-блакитні очі. На задньому сидінні примостилися хирлявий і боязкий Сорлі, з сіруватим обличчям, Фіто, з гакуватим носом і маленькою борідчиною, та Себастьян, голомозий із квадратовим і важким підборіддям.

Поруч зі Шведом, попереду, примруживши очі й розслаблено поклавши руки на м'язисті стегна, сидів Анхель, керівник групи боротьби з грабіжництвом. То був здоровань із кучерявим чубом, постійно замкнений у собі. Суглоби його пальців нагадували мотузяні вузли.

Машина, в якій вони їхали, не належала ні місцевому поліційному управлінню, ні центральній бригаді, ні будь-якій іншій поліційній чи громадській установі. Три години тому Швед викрав цю машину в Манісес, і вони поміняли на ній номери.

Жоден із п'яти не мав на собі форми й не тримав ні в кобурі під пахвою, ні за паском службової зброї. А проте вони виконували службове завдання, занотоване в реєстраційній книжці пригод, яка зберігалась у верхній шухляді столу поліційного комісара. У кожному з них прозирали витримка, вміння спокійно очікувати й певність у собі, притаманні ветеранам поліції.

Машина рухалася з середньою швидкістю дорогою від міста до озера Аль-

¹ У Валенсії на свято святого Хосе (Йосипа) вночі розпалюють на вулицях вогнища (попіл. «фальяс»), на яких спалюють витвори мистецтва, виготовлені умисне для цього.

буфера. Саме сідало сонце, проте жоден із пасажирів, бачилось, не помічав довколишньої краси.

То була одна з багатьох заміських вілл, побудованих заможними буржуа на початку сторіччя для відпочинку на лоні природи. Щось середнє між літнівкою та садибою. Її оточувала кам'яна огорожа, за якою розкинувся сад, свого часу густий і доглянутий, а тепер зарослий бур'яном. Будинок стояв біля пагорба, між очеретняками та маленькими болітцями, і мав вигляд покинутого.

Меблі у вітальні були обіпнуті білими покрівцями, що вже запліснявали. Стеля тут і там провисла, дерев'яна підлога здулась і розійшлась. Усе просяло густим болотяним смородом.

У вітальні було четверо чоловіків. Троє з них відсунули стола, зняли з нього білий покрівець і, посадивши кружка, почали грати в карти. Двоє юнаків у джинсах та джинсових курточках, третій — удвічі за них старший, згорблений тип із ріденькою чуприною й одним оком. Порожня очниця лякала темною провалиною, звідки сочилася гнійна рідина, що її старий раз у раз утирав затиллям долоні.

Четвертий із присутніх міряв кімнату кроками, риплячи мостицами. То був худорлявий, плечистий, із довгим смаглявим і вилицоватим обличчям молодик, років під тридцять.

Вони сиділи тут уже дві доби, не потикаючи носа надвір і не бачачи денного світла. Одноокий поклав колоду карт на стіл і повернувся до того, що ходив:

— Годі никати! Ти мене дратуєш!

— Потерпи,— відказав молодик рівним голосом. — Ти мене також дратуєш, Сліпаче.

— Ти що, не можеш зупинитися, га?

— Грай у карти й не підскакуй.

Одноокий трохи посунувся зі стільцем.

— Ти мені набрид, Жерміналю. У печінках сидиш. Який тебе гедзь укусив? Чого ти не посидиш спокійно?

Хуан Мадрід (нар. 1947 р.) — один з найвідоміших сучасних іспанських письменників, що працюють у жанрі детективу. З 1959 р. живе в Мадриді. Здобув учений ступінь ліценціата з питань сучасної історії у Саламанському університеті. Працював викладачем, репортером. Твори Х. Мадріда, зокрема романі «Пошілунок друга» (1980), «Вірні ознаки» (1982), «Подарунок фірми» (1986), збірки оповідань «Легка робота» (1985), «Готель «Парадіз» (1987) та ін., перекладалися французькою, англійською, португальською, болгарською, російською, чеською, німецькою та іншими мовами.

Juan Madrid

Один з юнаків поклав одноокому на плече руку:

— Не треба сваритись.

— Та ви вже всі мені остохидли, шмаркачі,— не вгавав Сліпак. — Всі ви одного тіста книш. Раденькі язиком поплескати, галасу наробити, а потім — пшик. Хирляки! Тюті з полив'яним носом.

Жерміналь сперся на одну ногу й ощирився, але відразу ж прибрав спокійного вигляду.

— Розважайся картами, Сліпаче. Мені твої шпильки до одного місця.

Сліпак зірвавсь на рівні.

— Голодранцю! — сплюнув він. — Чортів голодранцю,— тицьнув він пальцем на Жерміналя. — Так мені й треба, щоб не був дурнем. Але це вже восстаннє, Жерміналю. Хапнув понад п'ять лимонів... точніше, п'ять лимонів плюс сімсот п'ятдесят косих, ще й науку дістав. Тепер можна й гузно показати.

— Сліпаче... — втрутівся другий юнак. — Облиш його.

— Облишити?

Жерміналь, не міняючи пози, дивився на нього й посміхався.

— Майже на шість лимонів коштовностей і добра наука. Чи ти коли бачив такі гроші, га? Ну, скажи? Чи бачив коли, голодранцю?

— Нам справді стільки дадуть, Сліпаче? — запитав один з юнаків. — По п'ять лимонів? Для мене це купа грошей.

— Для мене також. Але щось мене точать сумніви, що вони притарганяють стільки лимонів,— відказав Жерміналь.

— Що? — Сліпак блискнув на кожного з трьох своїм єдиним оком, налитим кров'ю. — Не вірите?! Та я на вас усіх... із високої дзвіниці! Мені не вірите?!

— Та ні, не те, Сліпаче. Просто ми тут киснемо вже дві доби, а їх і досі нема. Зрозуміло...

— Заткни пельку!.. Ви що, маєте мене за йолопа? Га? Ну, скажи! Гадаєте, я якийсь пришелепок?

Жерміналь глибоко зітхнув, повернувшись підійшов до забитого вікна.

— Ми дуже вдячні тобі за напад, Сліпаче,— сказав Жерміналь, розглядаючи вікно. — Але й ми задніх не пасли. Отже, це не якийсь там подарунок. — Він обернувся. — Це щоб розставити крапки над «і». Та йдеться не про твою послугу нам, а про те, що ми стримимо тут два дні, і мене починають долати сумніви.

— Що ж, із Богом, Парасю. Ушивайся хоч зараз. Але знай, що відтепер ти житимеш своїм розумом.

— Я завжди жив своїм розумом.

— Хвилиночку, стривайте,— втрутівся один з юнаків. Чого б нам не перекинутися в карти? Зріжемося, хлопці, га?

— Ну ж бо, Жерміналю, до нас,— закликав другий юнак. — Якраз буде четверо.

— Не хочу я грati в карти. Облиште мене,— відрубав Жерміналь і звернувся до Сліпака: — Почекаю ще годину. Не з'являться, я відчалюю, Сліпаче. Чув?

— Ось, не скигли.

— Ще годину,— повторив Жерміналь.

— Не будь йолопом, Жерміналю,— звернувся до нього один з юнаків. — Дістанемо грубі бабки.

— Облиш його,— прогарчав Сліпак. — Хай робить як знає. Але це востаннє ти йдеш зі мною.

— Чудово,— відказав Жерміналь. — Грайте в карти і не чіпайте мене.

Він знову став міряти кімнату, риплячи розсохлою підлогою.

Чоловік із густими бровами штовхнув двері поліційного управління Валенсії і рушив праворуч до ліфта. Він тихенько насвистував популярний мотивчик. У ліфті разом з ним їхав поліцай у формі, з блакитною текою під паховою. Бровань натис на кнопку п'ятого поверху, а поліцай — третього.

Піднявшись нагору, ліфт захилитався, перш ніж двері розчинилися. Бровань пішов довгим коридором, обабіч якого були двері без номерів чи написів. Він зупинився біля передостанніх дверей і постукав кісточками пальців. Не чекаючи відповіді, зайшов.

На вигляд то був звичайний кабінет. За звичайним бюрком сиділа літня жінка в окулярах. Бровань сперся ліктями на стіл.

— Добрий вечір, Маріано.

Жінка мовчки звела очі. Чоловік сягнув у кишеню піджака, витяг звідти пакунок, завбільшки з коробку сигарет, і поклав його на стіл. Жінка взяла пакунок і прочитала напис на спеціальному конверті, що не боїться ні води, ні полум'я.

— Терміново до Головного управління?

— Так, читати вмієш.

— Терміново не вийде. Пошлемо завтра. Перепрошую.

Бровань усміхнувся.

— Поза чергою. Це мусять отримати сьогодні. Там чекають.

Жінка підвела голову і подивилась на нього.

— Службове розслідування,— знову посміхнувся бровань.

— Службове розслідування? — перепитала жінка. — За ким ви стежите цього разу?

— Може, й за тобою. — Жінка відчула раптовий переляк і мимоволі вишкірилась. Зуби в неї були червоні від помади. — Що скажеш?

— Що ти дурень. Гаразд, візьми.

Вона висунула шухляду і дістала бланк.

— Розпишись і зазнач час.

— Знаю, не новак.

Жінка пустила його слова повз вуха.

Машини звернула на шосе і в'їхала в чагарник, вимкнувши світло. З машини вилізли п'ятеро поліцая. Ніч була тиха, повітря після дощів свіже й чисте. Десь поруч, в очереті, засюрчав цвіркун, йому відповів інший.

— Готові? — запитав Анхель.

— Так,— позіхнув Швед. — Готові.

— Може, підемо дорогою? — запропонував Сорлі.

— Нікого не видно,— докинув Фіто.

— Байдуже,— зауважив Анхель. — Ви втрьох обійтете будинок, а ми з Фіто — до дверей. Потім зайдете ви. Нічого не робити без моєї команди. Сліпак — мій, затямте.

— Гаразд,— погодився Себастьян і зиркнув на годинника. — Гадаю, ми не забаримось.

Судячи з рожевих шпалер на стінах, то була дитяча кімната. Вогкі плями вкривали стіни до самої підлоги, утворюючи химерні чорні візерунки зеленкуватого відтінку. Одне ліжко стояло накрите білим покривалом, матрац лежав згорнений на сітці. Інше було розстелене. Жерміналь саме напинав на светра блакитну болоньєву вітрівку, коли двері розчахнулися і зайшов Сліпак. Він одразу примітив спортивну торбинку на підлозі.

— Що ти робиш? — запитав він.

— Ти ж бачиш, Сліпаче, забираюсь геть. Хіба не зрозуміло?

— Послухай мене, Жерміналю. Ми всі на межі... верземо дурниці. Ти слово, я слово. Але не слід усе так сприймати, хлопче. Хіба хтось хоче, аби ти йшов?

— Я згоден, що ми всі знервовані, Сліпаче. Усе слушно. Так само, як і те, що ми верземо дурниці. Нехай так. Але я йду. Я все обміркував. Беру ноги на плечі.

Сліпак підніс руки, похнюпив голову і зітхнув:

— Не будь телепнем, Жерміналю, не псуй собі життя. Хіба ти не тямиш? Ми в одному запрягові з поліцією. Це ж бо шанс, га? Вони нам «освячують» місця, які слід пограбувати, ми працюємо, а вони купують у нас «рудину»¹... Це ж зарплатня на все життя. — Він підступив ближче. З порожнього ока викотилася крапля. Жерміналь позадкував. — Я уже двічі працював з Анхелем і заробив на цьому, старий... Головне почати, а далі здобич буде щоразу більшою. Працювати з поліцією — це все одно, що застрахуватися.

¹ Жаргонне, означає «золото».

— Але саме це мені й не до шмиги, Сліпаче, працювати з поліцією. Ось у чим річ. Якщо ти хочеш мати з ними справу, що ж, воля твоя.

Сліпак витер сльози, що котилися з порожньої очниці.

— Ти не зможеш продати ні коштовностей... ні «рудини».

— Хай тебе це не обходить, клопочися своїм.

Нараз почувся стук у двері, й Жерміналь скривився.

— А ось і твої друзі, Сліпаче. Біжи, зустрічай їх, мершій!

— Послухай, востаннє...

— Hi.

— Невдячне стерво.

Сліпак сплюнув на підлогу і вийшов з кімнати. Жерміналь почув голоси й на мить замислився. Тоді підійшов до вікна й заходився відривати дошки.

Сліпак вивернув на стіл одну з трьох торбин. Із дзенькотом посипалися коштовності й тоненські золоті бляшки, утворивши купки. Два юнаки спостерігали за своїм спільником трохи насторожено. Перед ними стояли Анхель, керівник групи боротьби з грабіжництвом, та його вірний помічник Фіто. Два відомі в місті поліцай. Стояли собі неподалік і не надягали на них кайданів.

Сліпак метушився і торохкотів. Поліцаї мовчали, навіть не дивились на купу коштовностей на столі.

— Ох і пройда ж ти, Анхель! Все, як сказав... Саме напередодні вони дістали партію «рудини». Поглянь! — Сліпак запустив руки в купу коштовностей і погрався ними. — Поглянь... Здурути можна, га, Анхель?

— Ви гроші принесли? — нервово засовався один з юнаків і ошкірився. — Щось я їх не бачу.

— Їх несуть колеги,— відказав Фіто. — Зараз зайдуть.

Юнак усміхнувся до свого товариша, який теж відповів йому усміхом.

— Добра робота, Сліпаче,— похвалив Анхель. — Але тут ще одного бракує. Вас-бо було четверо, так?

— Так, четверо, тільки...

Знадвору зайшли ще три поліцаї. Юнак, який запитував, показав на них пальцем.

— А де ж гро..?

Він не встиг доказати. Анхель сягнув рукою до кишені піджака, вихопив важкого револьвера, який відразу сипонув іскрами. Полішай майже впритул вистрелив в обличчя Сліпакові. Нижню щелепу тому відірвало, наче вибухом, а сам Сліпак відлетів назад, вимахуючи руками, як млин крилами. Юнак, що показував пальцем, упав на підлогу і вихопив з кишені куртки маленького чорного пістолета. Він натис на гачок, не цілячись. Від жахливої стрілянини, що знялася, кімнату заволокло синюватим димом.

— Годі,— закричав Анхель,— годі! Уже все!

Фіто із зойком заточився і впав на підлогу.

— Він у мене поцілив! — заскімлив поліцай. — Поцілив!

Він показав на ногу, де розплівалася кривава пляма. Себастьян відтяг Фіто і прихилив до фотеля. Бородань не переставав стогнати:

— Доскаакався! Це сученя в мене поцілило! Продірявило!

Анхель, стискаючи револьвера в руці, розирнувся навсебіч і кинувся до дверей дитячої спальні.

— Треба знайти четвертого! — гукнув він.

Жерміналь біг садом, перекинувши спортивну торбину через плече. Ноги грузли в багнюці, плуталися в бур'янах. Він дістався муру й одним стрибком скочив на нього, коли почув перший постріл у спину. Шмат тиньку, відлетівши, різонув його по правій щоці, й Жерміналь відчув тепло, що розлилося по всьому тілу. Він перевалився через огорожу й гепнув додолу. Ще раніше встиг відчути рану на правому стегні, так наче його розпанахали нохем до живого м'яса.

— Я в нього влучив! — закричав Анхель від вікна і повернув розпашіле обличчя. — За ним, я його підстрелив! Мершій навздогін!

До дитячої кімнати влетів Швед і метнувся назад, щоб покликати Себастьяна на підмогу. Анхель учепився за віконну лутку.

— Швидше,— просичав він. — Швидше, йолопи... швидше... вполюємо цю сучу падлюку.

Раптом він завмер, почувши дирчання мотоцикла, що поступово розтануло в ночі. Анхель розлючено вдарив по віконній рамі.

— Я тебе впіймаю... Щоб ти не сумнівався. От побачиш!

Розділ другий

Бригада службового розслідування належала до складу Головного управління кадрами й займала цілий поверх у старовинному будинку на вулиці Мігеля Анхеля в Мадриді, де розташоване Центральне поліційне управління. Ні на сходах, ні біля ліфтів не було вивіски, а прізвища членів бригади не фігурували у списках наявного поліційного складу. Проте всі знали, що в цих просторих і світлих кабінетах працюють поліцай, які стежать за своїми колегами.

Тільки керівник бригади службового розслідування був достатньо відомий — комісар у відставці, колишній професор поліцайської майстерності та розслідування Блас Кальсада, на прізвисько Дід. Аналітики, адміністративний і технічний персонал не бралися до уваги, бо не були поліцаями. Складалося враження, ніби ця бригада не вкомплектована поліцаями, і, зрештою, так воно й було. Для кожного окремого розслідування комісар Кальсада мав право взяти будь-якого потрібного собі інспектора, відірвавши його від роботи. Чи то йшлося про звичну службу, чи про важливe завдання в інформативній бригаді або бригаді боротьби з терористами.

Важалося, що така анонімність і обачність сприятимуть у невдячній роботі, що вимагала від членів бригади, аби ті стежили за своїми товаришами й збирали на них компромат.

Бригада службового розслідування працювала цілодобово. Нічні чергові робили копії всіх повідомлень, що надходили, й клали їх на стіл Дідові, щоб той на ранок їх прочитав.

Того дня в Діда зібралися найкращий аналітик Понсела, два шифрувальники й начальник оперативного відділку, інспектор Лагуна, який щойно пройшов курс підвищення кваліфікації у Сполучених Штатах і мав велими самовпевнений вигляд.

Дід утретє перечитав надруковані на машинці розшифрування всіх зібраних доти плівок, пов'язаних із валенсійською справою.

— Цього разу він переступив межу,— зазначив Дід, кладучи на стіл стіс паперів. — Уколошкати трьох грабіжників — це вже занадто.

— Невідомо, чи не поводився він так само і в інших випадках,— зауважив Лагуна.

— Принаймні ніколи не вбивав усіх до одного. Справжнє звірство. — Дід повернувся до Понсели. — Ти прослухав плівки?

— Я їх знаю напам'ять. Цей тип неабиякий спритник, жодного разу не оступився... Ні тобі імен, ні місць зустрічей... Нічогісінько.

— Він близкучий поліцай,— докинув один із шифрувальників.

— Покруч — ось він хто! — вибухнув Дід і враз заспокоївся. — Лікар заборонив мені хвилюватись. — Він поправив і так рівнесенький стосик паперів, а тоді знову повернувся до справи. — Так ми ні до чого не дійдемо.

— Нікуди він не дінеться,— заспокоїв Лагуна. — Це справа часу.

— Тож хай і далі коцає людей?

Дід відкинувся в фотелі й поринув у роздуми. Крізь вікно з піднятими жалюзі було видно будинок через вулицю навпроти, жіночий коледж.

На Діда інколи находило. Посеред розмови він міг раптом поринути в себе, завмерти, вступившись в одну цятку невидючими очима. Підлеглі вже до цього звикли. Вони переводили тоді дух і гомоніли про своє, доки шеф приходив до тями.

Дід мовчки похитав головою.

— Жадоба,— мовив він. — Жадоба доводить до гробу. Як любив казати мій батько. Скільки в цій справі захоплено награбованої здобичі?

Лагуна витяг з кишені папірця і зазирнув у нього.

— На півтора мільйона в коштовностях.

— А скільки зникло?

Лагуна знову зазирнув у папірця.

— Майже на вісімнадцять мільйонів.

— Отож-бо й воно... Він переступив межу. — Дід зітхнув.

Флорес легко перевернувся на правий бік і ледь розплющив очі. Обидві його дочки, сміючись, грали на березі в м'яча. Він простяг руку й намацав нагріте на сонці тіло дружини, яка лежала долілиць поруч і читала книжку. Флорес потягся і, куняючи, знову заплющив очі.

Пляж у Пальмі-де-Майорка, за десять хвилин ходи від вілли, де жила його дружина, був майже порожній. Лише зрідка траплялися групи літніх німецьких туристів, що мочили ноги біля берега, та поодинокі старі люди з міста. Ранкове сонце припікало Флоресові обличчя й наганяло важкий, наче з перепою, сон.

Флорес перевернувся і глипнув на дружину. Вона вже не читала, а просто лежала, підперши голову руками. Флорес погладив її по голові, й вона всміхнулася.

— Про що ти думаєш, Хуліє?

— Ні про що.

— Яка-бо ти вродлива. Вродливіша за всіх отих дівчаток у бікіні.

— Ти вже накинув на них оком? — засміялась Хулія. — Гляди, ще втечеши зі kterоюсь до Мадрида!

— Ти про що? Які там ще дівчата? Мені не до цього.

Хулія стенула плечима і стала бавитися піском.

— Мене це не обходить.

— Послухай, у чому річ?

— Я сказала, мене це не обходить,— усміхнулась Хулія. — Я вже давно не була така щаслива. І знову повірила, що ми нормальні подружжя, як було колись.

— Нормальне подружжя, коли чоловік не працював? Цікавий погляд на життя.

— Ти розумієш, про що я кажу.

Флорес помовчав. Берегом до моря пройшла зграйка молоденьких дівчат, високих і струнких. Либонь, жодна ніде не працювала. Адже була лише середина тижня.

— Так не можна ставити питання: або ти, Хулія, або моя робота. Не можна. Хулія трохи підвела і сперлася на лікоть.

— Чому ні? Га? Ну, скажи, чому?

— Тому! — відрубав Флорес.

— Ти б міг дістати призначення до Пальми.

— До Пальми? Послухай, Хуліє, ми вже не раз це обговорювали. До Пальми прагне багато хто, а перевагу віддають тим, хто тут народився.

— Але ж у тебе є зв'язки, Мануелю.

— Зв'язки... Не кажи так, Хуліє... Мене призначили в Мадрид, у головну бригаду... Половина моїх колег руку дали б собі відняти за таке призначення... Чи не простіше тобі повернутися додому? До Мадрида?

— Знову завів.

Флорес поклав їй руку на спину й погладив. Тіло було гаряче, розпашіле. Шкіра ніжна, єдвабиста.

— Я тебе кохаю,— мовив Флорес. — Відколи побачив уперше.

— Дивно,— відказала вона і налягла на нього тілом. — Поцілуй мене... ну ж бо, поцілуй.

— Та ми ж на пляжі.

— Мораліст. Відколи це ти став соромитись?

Вона міцно його поцілуvalа, кусаючи за губи. Флорес неквапом вивільнився з обіймів.

— Будь обачною.

— Мораліст.

— Річ не в тім... Ти просто купила мені замалі плавки.

Пізно ввечері вони лежали в ліжку й гортали альбома зі світлинами. Крізь

розвинені двері на балкон залитив свіжий вітерець і долинав приглушений гук далекого вуличного руху.

Ароматне нічне повітря було насычене пахощами моря та евкаліпту.

Хулія показала знімок, зроблений у барселонському парку Гуель. Вона з коляскою, а поруч усміхнений Флорес.

— Це коли Пілі було близько півтора року. Ти працював тоді в Атракосі.

Флорес глянув на світлину.

— Ні, раніше. Я тоді ще служив у комісаріаті в Оспіталеті. Коли мене призначили до Атракоса, Пілі вже виповнилося чотири роки... Так, чотири.

— Я так боялася, що тебе вб'ють, Мануелю... Скалічати. Коли ти йшов на службу, я ховалася, щоб Пілі не бачила моїх сліз.

Флорес перегорнув сторінку в альбомі. За перші чотири роки по народженні Пілі вони зібрали не один альбом фотокарток. Кожна подія фіксувалася на плівку: перше купання, перші іграшки, перші кроки, кожен прожитий місяць. Потім зніматися стали рідше, а коли народилася Крістіна, либо, утомилися від фотографування.

Флорес упізнав помешкання, яке вони винаймали в Оспіталеті, в будинку, що не мав ні ліфта, ні гарячої води й виходив на гамірну та брудну вулицю, де на всіх вікнах сушилася білизна.

Для нього то був неабиякий злет, адже не так давно він залишив батьківську оселю в містечку Ла Міна та пансіон для неодруженіх на вулиці Ескудільєрс, де з нього брали менше комірне, бо він готувався до конкурсних іспитів у вищу школу поліції.

Для нього це вузьке і смердюче мешкання означало його першу власну домівку, з ванною і водогоном, шторами на вікнах та всіма тими вигодами, що про них, звикаючи, швидко забувають. Воднораз він усвідомлював, що, на відміну від нього, для його молодої дружини, яка щойно закінчила педагогічний факультет у Барселонському університеті, це помешкання, навпаки, означало жахливе скочування до злиднів.

Флорес показав фотокартку. Вони стояли у своїй вітальні перед тортом із двома свічечками. Пілі вся світилася від радощів, надувши щічки, щоб загасити свічечки, а Хулія прихилилася головою до Флореса, смаглявого й зухвалого молодика з блискучими очима.

— Ми більше не фотографуємося,— зітхнув Флорес.

— А коли це робити? Ти ж ніколи не буваєш у дома, Мануелю.

— Але ж тепер ми могли б сфотографуватися, а не зробили жодного знімка.

— Завтра сфотографуємося.

— Ти дуже вродлива, смаглявко. Сонце тобі на користь.

— Як тут добре, правда?

— Великий будинок, розкішний сад... басейн... пляж. З моїм заробітком таке неможливе.

— Знову завів.

Флорес рвучко загорнув альбома й сів у ліжку.

— А що, ні? Хіба неправда? Ти мене залишила заради цього будинку, що нагадує палац. Тобі хочеться такого життя? Отже, дванадцять років ти водила мене за носа.

— Я не хочу про це говорити, Мануелю. Не зараз. Не стану з тобою спречатися.

Флорес узяв цигарку і закурив.

— Ти знала, що на тебе зі мною чекає,— сказав він тихо, вступивши очі у вікно, що виходило в сад. — Я ніколи ні з чим не крився.

Він сперся головою на спинку ліжка і випустив дим крізь носа. Тоді вів далі:

— Наш дім у Мадриді, не тут. Якщо ти цього не хочеш зрозуміти, тим гірше для нас обох. Твій дім той, а не оцей. Я більше не прийду на цю віллу... До цього будинку, що його виканючила твоя сестричка у того нікчемного багатія, за якого вийшла заміж. Так не роблять.

Хулія трохи підвелася в ліжку й пильно подивилась на чоловіка. Він був сердитий, але говорив спокійно, майже ніжно, без лютощів, що видавалося дивним і лиховісним.

— Господи, чого ти від мене хочеш? Я вже тобі пояснювала, як тільки могла. Чому це сім'я мусить їхати слідом за чоловіком? Хіба не може бути навпаки?

— Гаразд, ти маєш рацію,— погодився Флорес і нараз відчув страшенну втому. — Зараз не час для суперечок.

Тут у вітальні задзеленчав телефон — так тріскотливо, наче роздерли навпіл шовкову тканину.

Доньня Антонія сіла навпроти своєї дочки Кармелі й дивилась, як та снідає білим сиром та яблуками. Останнім часом з дочкою щось коїлося. Втім, можливо, доньї Антонії так здавалося. Кармела їла з апетитом і виглядала, як завжди. І все ж щось підказувало доньї Антонії, що з дочкою не все гаразд. Розпитувати її вона не важилася.

— До чого ти так придивляєшся?

— Ні до чого, дурненька. До чого мені придивлятися?

— Я просто собі снідаю. Хіба це якась вистава?

— Тю! Що тобі таке?.. Я ж тебе не чіпаю! Нічого не кажу.

— А я не можу їсти, коли на мене витріщаються.

— Я зовсім не витрішаюсь.

Біля будинку просигналив автомобіль, і доньня Антонія визирнула з вікна, розміщеного якраз над пекарнею. Внизу стояла машина елегантного юнака, колеги її дочки.

— Він уже тут, поквася, доню.

— Чула, хай почекає.

— Звичайно, це твій клопіт. Зрештою... хай він з тобою морочиться... Але ж і характер у тебе, ластівко!

Кармела скривилася і догризла останнє яблуко. Тоді встала, схопила свою торбинку і квапливо поцілуvala матір у щоку.

— Не чекай мене на обід.

— Гаразд,— зітхнула мати. — А на вечерю?

Кармела стенула плечима, відчиняючи двері.

— Не знаю, я збираюся в гості до кавалера.

— Безсоромниця! — гукнула їй у спину мати, проте Кармела вже не чула.

Кармела вийшла з дверей пекарні й побігла до машини Лукаса. Він відчинив їй дверцята назустріч.

— Вибач мені. Мусила вислуховувати матусині настанови.

— Ет, пусте. Зрештою я довго не чекав.

Лукас уміло й спокійно кермував машину, і якийсь час вони мовчали, поринувши у свої думки. Кармела перша порушила мовчанку:

— Який ти симпатяга, Лукасе,— всміхнулася вона.

— Он як?.. Дякую за добре слово.

— Ми вечеряли в тебе безліч разів, ти приїздиш по мене, хоч я, буває, й слова не скажу, терпиш усі мої примхи і, до того ж, не вимагаєш кохання.

Лукас розреготовався.

— Це тобі подобається?

— Я зачарована... але відповім, що — ні. — Вона зітхнула. — Моя матір певна, що ти упадаєш за мною. Вона старомодніша за паперові китайські ліхтарики. Переконує мене, що ти вродливий, освічений, гарний хлопець, ще й адвокат. Для моєї матусі адвокати — це все.

— Але ж ми друзі, га? — повернувся в її бік Лукас. — Принаймні я так вважаю. І цього досить, га?

Кармела погладила його по нозі.

— Так, ти мій друг,— відповіла вона лагідно. — Мій найкращий друг... Тобто, єдиний... І я тебе люблю, знаєш?

— Що це з тобою сьогодні? Ти така балакуча.

Кармела стенула плечима.

— Нічого... просто так. Не суши собі голови, а то ще вженемось у щось.

— Мануель повернувся,— кинув Лукас.

— Коли? Хіба він не в Пальмі?

— Вчора пізно ввечері мені телефонував. Гадаю, йому дали завдання у бригаді службового розслідування.

- Овва! Звідкіля ти це знаєш? Алже робота в службовому розслідуванні тримається в таємниці.
- Це мій здогад. Він повернувся до Мадрида, а ще й досі не з'явився у бригаді. Тільки службове розслідування може бути поясненням.
- Або ж він просто ще не догуляв відпустки, га?
- Слушно.
- Послухай, як ти гадаєш, Мануель ще любить свою дружину?
- Лукас повернувся і глипнув на Кармелу.
- Знову та сама пісня, Кармело?
- Вибач, старий. Більше ніколи про це ні слова. Клянусь.

Флорес їхав у поїзді «Інтерсіті», сидячи біля вікна у вагоні першого класу, призначенному для курів. Він дивився на краєвид, проте, заглиблений у власні думки, нічого не бачив. Як завжди, він купив собі в дорогу стіс газет і часописів, що їх потім викине, так і не прочитавши.

Його дратувала ця Дідова любов до опереткових ефектів. Дідові подобались таємні побачення, секрети, конспіративність — усі ті шпигунські дурниці, що викликали у Флореса огиду. Він уже не вперше працював на бригаду службового розслідування. Знав інших колег, які виконували завдання бригади Бласа Кальсади. Ці завдання гарантували високі ордени й чимало очок для конкурсу на посаду комісара, а також поздоровлення від великих цабе.

Флорес не збирався виборювати комісарське крісло, а привітання начальства його не обходили. Гроші також не були вагомою причиною. Чому ж тоді він дав свою згоду, урвавши відпустку?

Флорес не міг на це відповісти. Можливо, через те, що його попросив Дід, а Блас Кальсада багато для нього важив. Флорес часто ловив себе на думці, що половину справ у поліції зробив лише для того, аби Дід побачив, що він став справжнім професіоналом і виправдовує довіру, виказану йому за тих далеких часів, коли він ще був двадцятирічним хлопцем, який мріяв стати поліцаем.

Він спробував угадати, що на нього чекає цього разу. Можливо, якийсь поліцай збирає данину з власників будинків розпусти чи «стріляє» наркотики у дрібних «гінців» на своїй території. Дрібниці у світі розпусти і гвалту, з яким він звик мати справу.

Розділ третій

Кабінет начальника валенсійської поліції був на п'ятому поверсі, неподалік від шифрувального відділку, що його поліцаї називали «передавачем». Просторий вишуканий кабінет, з важкими дерев'яними меблями, здавалося, завжди вкритими порохом. Грубі штори не пропускали сонця, що того ранку яскраво сяяло, припікаючи після затяжного періоду дощів.

Низенький на зріст начальник, у неодмінному синьому блайзери та сірих штанях, відзначався швидкими нервовими рухами. Він мав звичку вимахувати правицею під час розмови, тримаючи ліву руку в кишені піджака. Своїми ясними блакитними очима він, здавалося, до всього пільно приглядався, наче намагався закарбувати в пам'яті кожну деталь.

Окрім нього, в кабінеті того ранку було ще семеро чоловіків, кожен тримав у руці важкого келиха з гірського кришталю, наповненого вином. Група боротьби з грабіжництвом, — інспектор Анхель Рей та його п'ятеро підлеглих. Четверо з них брали участь в операції біля озера Альбуфера, включаючи Й Фіто, який прийшов до начальника на милицях, із перев'язаною ногою. П'ятого — молодика, якому не виповнилося й тридцять, звали Рікардо Селлер. З цієї нагоди він одягнувся в костюм із краваткою, хоча відчувалося, що не звик його носити. Худорлявий і стриманий, він, як правило, мовчав або говорив дуже мало, та й то, коли його запитували.

Важкого келиха тримав у руці й головний комісар Лагуна, який очолював регіональну бригаду судової поліції. На вигляд він мав років п'ятдесят п'ять, відзначався кремезною, хоч і не могутньою статурою. Його обличчя прикрашали густі вуса, а смоляна чуприна була щільно прилизана. Він усміхався, не приховуючи втіхи, що начальник вітає його людей. Лагуна прослужив у

поліції понад тридцять років і здобув загальне візнання, як людина справедлива і безкорислива.

Начальник відкашлявся, застромив ліву руку в кишеню піджака, правицею підніс келиха і проголосив:

— За цей ваш успіх, що є успіхом усієї валенсійської та іспанської поліції. Ваше здоров'я!

Усі побажали здоров'я на відповідь і спорожнили келихи. Начальник поставив свого келиха на стіл і почав вимахувати правицею.

— Я вас вітаю... Знешкодження цієї небезпечної зграї грабіжників можна вважати за успіх усієї бригади,— начальник глянув на Лагуну,— та її комісара, моого друга Лагуни. Сьогодні ви поліційна група, на чиєму рахунку найбільше успішних операцій у всій Іспанії. Можу сказати, що я особисто, без перебільшення, пишаюся, маючи під своєю орудою таку групу. — Він усміхнувся й зиркнув, який ефект справили його слова.

Анхель Рей, керівник групи, вп'явся у нього, не блимаючи, своїми проникливими темними очима, випромінюючи ту витримку й певність себе, що про них ходили легенди серед злочинців. Лагуна всміхався, як усміхався старий учитель, коли відзначають його найкращого учня. Решта цмулили вино й виглядали задоволеними. Можливо, в бригаді вже пройшла чутка про те, що він збирався сказати далі.

— Я маю честь,— провадив начальник,— переказати вам поздоровлення від сеньйора генерального директора та від сеньйора міністра особисто. Адже саме він запропонував вручити вашій групі медаль «За заслуги» з білим значком до неї.

Він чекав на якусь реакцію, але марно. Тоді подумав, що чутка про медаль також уже прокотилася в поліції, де, хоч як це дивно, не можна було зберегти жодної таємниці.

— Я не охотник довго розпатякувати,— додав начальник,— тож-бо закінчу. Залишається повідомити, що завдяки моїм клопотанням і клопотанням моого друга та колеги комісара Лагуни,— він махнув рукою в його бік,— групі буде вручено також грошову премію в п'ятсот тисяч песет.

Цього разу, нарешті, його слова викликали палкі оплески, й обличчя в начальника на мить просяяло. Він підніс руку, закликаючи дотиші, і враз помітив, як один із членів групи, наймолодший з них, ступив крок, бажаючи щось сказати.

— Перепрошу,— мовив Рікардо. — Хоч я належу до групи, але не брав участі в цій останній операції. Тож прошу не включати мене до переліку нагороджених і премійованих.

Запала мовчанка. Лагуна, насупивши брови, запитально звів очі на Анхеля. Але на обличчі в того не ворухнувся жоден м'яз.

— Гаразд,— знову всміхнувся начальник. — Це вирішуйте з керівником групи й комісаром Лагуною. А тепер не час для...

— Я хотів лише поставити до відома,— урвав його Рікардо.

— Добре,— кивнув начальник і підніс келих. — За здоров'я всіх присутніх! Всі, крім Рікардо, випили.

— Не забираймо часу в начальника,— оголосив Лагуна,— я запрошу всіх на обід, де, на жаль, наш начальник не зможе бути присутній.

— У мене зустріч із губернатором,— пояснив начальник, тиснучи руку кожному з підлеглих.

Нарешті Лагуна відчинив двері, і усі вийшли.

Рікардо швидко йшов коридором.

— Зачекай хвилину! — крикнув йому навздогін Лагуна. — Гей, Рікардо, зачекай!

Молодий поліцай спинився і постояв, поки до нього наблизився Лагуна.

— Слухаю, сеньйоре комісаре.

— Не називай мене сеньйором комісаром, хлопче. Зви просто Лагуною. — Комісар узяв його за руку. — Ти це куди? Хіба не йдеш на обід?

— Не можу, в мене зустріч.

— Послухай, що з тобою котиться? Ти поводишся нерозумно. Хіба можна говорити начальникові, що ти не причетний до цієї справи?

— Це так. Я не причетний.

— Але Анхель включив до списку всіх членів групи. Поясни, що все це означає.

— Не знаю, уявлення не маю, але я не брав участі в тій справі. Вони посіяли, вони й зібрали.

— Вони? Що означає «вони», Рікардо?

— Саме це й означає — вони, сеньйоре Лагуна, Анхель і решта. Я ніколи не знаю, що затівається в групі. Безглаздо давати мені грошову премію.

Комісар поплескав його по плечу.

— Я перебалакаю з Анхелем.

— Мені час.

Лагуна залишився посеред коридора, спостерігаючи, як Рікардо прямує до ліфтів.

— Дивно,— пробубонів комісар і почухав потилицю. Тоді зиркнув на годинника і заквапився до сходів.

Йому спало на думку, що всьому причиною професійні заздрощі. Проте Рікардо не був ані засмучений, ані роздратований. Навпаки, наполягав на тому, щоб його не включали до найудатнішої групи серед усіх, якими коли-небудь командував комісар. І це було дивним. За півроку Лагуні довелося відхилити вісім прохань поліцаяв включити їх до групи боротьби з грабіжництвом Анхеля Рея. А цей хлопчисько показував, що його таке призначення анітрохи не обходить.

Жерміаль спинився біля кабіни телефону-автомата і весь напружився. Такого він не чекав. На скляні двері кабіни було наліплоно оголошення з його портретом. В оголошенні значилось: «Чи не зустрічали ви цього чоловіка? Жерміаль Рубіо Трідент, двадцять шість років, метр сімдесят п'ять сантиметрів заввишки, атлетичної статури. Небезпечний грабіжник. Якщо ви його бачили чи щось про нього знаєте, просимо повідомити по телефону в найближчий поліційний відділок».

Жерміаль позадкував, розвернувшись і швидко перетнув вулицю на червоне світло. Тоді кинувся бігти, спустивши додолу очі й ховаючи обличчя. Невдовзі заспокоївся, сповільнив крок і відсапався.

Флорес вийшов з поїзда й рушив до вокзалу, тримаючи в руках порожню торбинку. Він тихо лаявся, дорікаючи Дідові за ці театральні побачення й контакти, наче запозичені з дешевого шпигунського роману.

Флорес мусив чекати на зв'язок у вокзальній кав'янрі. Туди мав прийти чоловік від Діда.

Флорес сів за порожній столик і замовив офіціантові кави. О цій порі у вокзальній кав'янрі було майже порожньо, лише якась парочка цілуvalася, побрavши за руки, та ще сидів марокканець, укняпившись в одну цятку на стіні.

За чверть години до Флореса підійшов якийсь тип із чорнючими густими бровами й запитав:

— Ти Мануель Флорес?

— Боже мій,— зітхнув Флорес. — Точнісінько як у дешевому фільмі.

Кожен у кварталі Кармело знав майстерню братів Меркадер. Вона з'явилася тут задовго перед громадянською війною й лишалася досі на звичайному місці з незмінною вивіскою на дверях. Можливо, її заснував батько братів Меркадер, а то і їхній дід. На вивісці було написано: «Меркадер. Художнє ре-продуктування всіх видів».

Майстерня не перебудовувалася протягом останніх вісімдесяти років, ще відтоді, як у ній працювало шість робітників на кооперативних засадах, а майстро вчив свого фаху двох синів. Лишилися навіть верстати тих робітників, баки для гіпсу і старі печі для випалу.

Майстерня була повна гіпсовых копій відомих скульптур, скрізь лежали незакінчені руки, торси, відкручені голови та скульптурні групи. Стіни були прикрашені старими гравюрами, видертими з енциклопедій, плакатами Національної конфедерації праці та задавненими календарями.

Засклена задня стіна майстерні свого часу пропускала світло, але тепер стала непрозорою і сірою від налиплих протягом багатьох років гіпсового пороху та глини. Ця скляна стіна дивилася на запорошенну кімнату з трьома бюрками та двома картотечними шафами. Колись це приміщення було за контору, але давно вже використовувалось як прохід до великої кухні та двох спальень, що з незапам'ятних часів правили Меркадерам за житло.

Ніхто не знав достеменно, чи Меркадери були близнюки, чи просто брати, а чи, може, батько і син. З часом вони так стали схожі один на одного, що лише за незначними зовнішніми ознаками можна було їх розрізняти.

Обидва були старезні, низенькі на зрост, енергійно жестикулювали й носили круглі окуляри на довгих носах. У того, що вважався за старшого, була ріденька сива борідчина, звали його Луїсом, однаке брат незмінно величав його Меркадером. Другого, безбородька, звали Рамоном.

Майстерня існувала завдяки замовленням на виготовлення облич і рук для скульптур на свято Фальяс, а також нагробків для склепів.

Меркадер відступив на кілька кроків від верстата і вп'явся своїми очицями в щойно завершену глиняну скульптуру. То був ангел, майже людського зросту, що однією рукою спирається на долівку, а другу простягав до неба. Вираз його обличчя був водночас страдницький і втихомирений.

— Чудово в мене вийшло,— пробубонів він.

Його брат, що наповнював гіпсом глиняну форму, звів голову.

— Що ти кажеш?

— Чудово це в мене вийшло. Я назуву його «Ангелом смерті».

Рамон підійшов до брата й оглянув скульптуру.

— Хм-м,— протяг він. — Так, пане, непогано. Як ти, кажеш, це назвеш?

— «Ангел смерті». — Старий показав на глиняну фігуру. — Невже не розумієш? Людська душа залишає тіло, потерпаючи, що втрачає земне життя, але водночас радіючи, що тікає від прикроїв та злигоднів.

— Так, так... не треба пояснювати, уже второпав. Чи ти мене за дурня маєш?

Меркадер щось буркнув у відповідь і поправив пальцями якусь деталь фігури.

— До речі,— сказав він,— поки я не забув. Учора телефонував якийсь Жерміналь. Не пригадую, чого він хотів. Сьогодні телефонував знову.

— Жерміналь... А що він сказав, не пам'ятаєш?

— Напевно якусь бридню. Зовсім хлоп'ячий голос.

— Сказано, старий шкарбун! Геть з пам'яті вижив! Голова, як решето!

— Он як? Але ж я пам'ятаю, що телефонував Жерміналь. Га? А якби слухавку взяв ти, то напевно про все забув би. Я хоч згадав про дзвінок і то добре.

— Тобі телефонували в якісь справі, стара руїно. Адже люди не просто так телефонують, а з метою щось повідомити.

— Щось повідомити? Вони можуть зателефонувати й просто, щоб дізнатися про наше здоров'я, наші справи. Якщо ти довго про когось не маєш звісток, то телефонуєш йому — та й квит!

Рамон сникнув брата за руку.

— Зачекай-но, чи тобі нічого не нагадує це ім'я Жерміналь? Жерміналь... згадай... Хіба не так звали нашого командира батальйону? Команданте Жерміналь.

Очі Меркадерові спалахнули.

— Так, нам телефонував команданте Жерміналь! Я впізнав його голос по телефону!

Поплескуючи один одного по плечах, діди почали вистрибувати, доки заспались.

— Яка радість, Меркадере, яка радість! Нам дзвонив команданте, цікавився нашими справами.

— Стривай-но,— Меркадер напружив пам'ять. — Команданте Жерміналь загинув у Бельчіте, підбиваючи танки. Пригадуєш? Шрапнеллю йому відрвало ноги, і ми з тобою приставили його до медчастини.

Рамон спохмурнів.

— Ми несли його на руках і мусили перепізвати з ним лінію фронту. Пригадуєш? Команданте хоч би тобі застогнав. То був звитяжець.

— Так,— підхопив Меркадер з раптовим смутком. — Навіть не нарікав на біль. Тільки правив: «Дайте мені спокійно померти, дайте мені спокійно померти».

З очей у нього покотилися слізни, стікаючи по щоках. Брат стис Меркадерові руку, а той вів далі:

— Ми поклали його на землю під свист гарматнів над головою, і він по-прохав, щоб ми подали йому руки. Він був страх блідий і всміхався. Я пам'ятаю його усміх, Рамоне. Він потис нам руки і прошепотів: «Тримайтесь, товариші, тримайтесь». А тоді помер. Пам'ятаєш?

Рамон енергійно кивнув, на його худому обличчі також заблищають слізи.

— Кращої людини ми ніколи більше не зустрічали. Товариш Жерміналь, наш командир батальйону.

Меркадер шморгнув носом і втер брудною рукою обличчя, залишивши на ньому сліди.

— Якщо він помер, то хто ж тоді нам телефонував?

Рамон стенув плечима і собі шморгнув носом.

— Не знаю, Меркадере. Не знаю.

— Ну, гаразд,— сказав Меркадер. — То як, тобі сподобався цей «Ангел смерті»?

— Еге ж, дуже. Чудово зроблений і гарний. Ти справжній митець, Меркадере.

— Угу,— погодився той і знову взявся поправляти глиняну фігуру. — Справді, він удався мені найліпше.

Як правило, поліцаї влаштовували два різновиди свят — із дружинами й без. Цього разу вони запросили дружин, і святковий обід набув іншогозвучання, ніж міг би набути в сuto чоловічій компанії.

На цю вроčисту подію зібралася майже вся бригада, дехто прийшов зі святково вбраними дітьми, які тепер ганяли ресторальною залою.

Комісар Лагуна розшукував Анхеля і відвів його вбік, звично взявши за руку. Комісар трохи випив зайвого, нехтуючи порадами дружини, і розчевонівся. Обличчя ж в Анхеля залишилося таким самим холодним і очужілим.

— Послухай, Анхель, я хочу в тебе дещо спитати. Що котиться з вашим новаком?

В очах поліцая промайнула тінь тривоги, така непомітна, що Лагуна на неї не зважив.

— А що котиться з Рікардо?

— Хіба ти не чув його слів у кабінеті начальника поліції?

— О, я б цим не переймався, Лагуно. Зелений ще. Вони всі такі після Авільської академії.

— І тому ти його тримаєш у групі на других ролях?

— Та ні, старий. Не в тім річ. Просто він ще не нюхав пороху, от я й не взяв його на це завдання. Там могла зчинитися і таки зчинилася — стрілянина, і я не хотів його підставляти під кулі. Звісно, хлопець ображаеться, але так чи так він ще недосвідчений.

— Ти хочеш, щоб я його замінив?

— Замінив? Навіщо?

— Твоя група — ураган, для неї потрібні відчайдушні й досвідчені люди. У мене є ціла низка прохань. Хочеш — дам тобі їх переглянути?

— Ні, не треба, дякую.

— Я тобі зовсім не роблю послуги. Мені це здається природним. Твоїй групі потрібні сміливці з досвідом, що вміють лізти у пекло з холодною головою.

— Рікардо гарний хлопець, я не маю з ним клопоту. Єдине — трохи недосвідчений. Як і всі ми були після академії. Нема підстав хвилюватись.

Лагуна поплескав його по плечу.

— Ну, нехай,— сказав він. — Я тікаю з дружиною, бо ще трохи — й почну скаржитися, що мене мали б іще багато років тому підвищити по службі.

Анхель скривив губи в посмішці й повернувся на своє місце. Всі його руки були спокійні й урівноважені, наче він їх заздалегідь розрахував.

У ідалні будинку Рікардо висів величезний дзигар із боєм, успадкований від прадідів.

Батько Рікардо начепив окуляри на кінчик носа й поцікавився:

- У тебе щось негаразд, синку?
- Ні, нічого, тату.
- Погано почуваєшся? — занепокоїлась мати.
- Ні, — Рікардо натужно всміхнувся. — Я почуваюся добре. Тільки не маю апетиту, та й годі.

— Ти ж бо накладаєш цілу гору, — зауважив батько. — Загодовуєш нас, як тих бугайв на забій.

— Не варнякай, — урвала мати. — Дитині треба їсти. Що ти тямиш.

— Не треба сперечатись, — зупинив їх Рікардо.

— Вип’єш кави? — запропонував батько. — Я ще маю трохи часу перед консультацією.

Рікардо погодився, мати взялася прибирати зі столу, а батько взявся до звичної церемонії: обітнув сигару, розім’яв її, потримав на полум’ї сірника, оглянув сигару зусебіч, як її оглянув би потерпілий кораблетрощу, опинившись на безлюдному острові. Рікардо подумалося, що відколи він себе пам’ятає, батько проробляв цю церемонію, а коли, зрештою, брав сигару до рота, на його обличчі відбивалося блаженство.

Мати на кухні мила посуд, а чоловіки тим часом допили каву.

— Для нас товариськість, тату, дуже багато важить. Не знаю, чи ти мене зрозумієш. Треба бути вірним товаришем... не знаю.

— Я чудово розумію, що ти хочеш сказати. Ми також не любимо штрейкбрехерів.

— А ти міг би виказати своїх товаришів, тату? Скажімо, ти дізнався, що вони грабують... одне слово, чинять паскудно, як найпослідуві негідники. Як би ти вчинив?

Розділ четвертий

Флорес скинув навушники й розтер руками обличчя та вуха. Бровань повернувся до нього від свого столу.

— Ми зробили для тебе витяги, — пояснив він, — загалом у нас записано понад сімдесят годин. А тут — найважливіше.

— Вважай, не маємо нічого, — відказав Флорес. — З таким нікого не притягнеш до суду. А де Дід?

— Зараз прийде, з хвилини на хвилину, — бровань зирнув на годинника. — Та й мое чергування закінчується.

— Скільки телефонів бригади ви прослуховували?

— Багато, тільки це таємниця, — всміхнувся бровань. — Спитай у Діда, хай він відповість.

— А вони нічого не запідозрили?

— Досі, здається, ні, — так само всміхнувся бровань. — Адже ми теж не в тім’я біті, га?

У магнітофоні на столі почулося клацання, а тоді пролунав хрипкий спокійний голос.

— Група боротьби з грабіжництвом слухає.

— Це ти, Анхелю?

— Так.

— Це Вінсенте.

— Що нового?

— Поки що нічого, але дещо намацується. Схоже, у нашої пташки є тут наречена. Мабуть, вона не поїхала з Валенсії... Десять-найпевніш поки що тут.

— Наречена? Дуже цікаво.

— Я певний, він ще не встиг прилаштувати коштовності.

— Поквапся. Я хочу спопasti це стерво, ти чув?

Слухавку поклали, запала тиша, видзвонювала лише електрична енергія.

— Ну, і як тобі це? Бачиться, вони прагнуть його схопити.

— Тут нема ніякої таємниці, — відказав Флорес. — Усе місто обліплене оголошеннями.

— Так, але вони хотути не заарештувати його, а прибрати. В цьому різниця. Вони самі про це сказали кілька разів на плівках номер тридцять чотири та сорок три. Хіба ти не чув?

Флорес мовчкі кивнув, намагаючись уявити собі Анхеля Рея, власника того завжди рівного голосу.

Він побачив його подумки в службовому приміщенні групи, як він віддає накази, зорганізовує операції, керує своїми людьми. Так само, як це робив і Флорес, і всі керівники груп регіональних чи центральних бригад. Як і Флорес, Анхель був у поліції ветераном, фахівцем, це доводили оті сім годин запису підслуханих телефонних розмов бригади.

Флорес упізнав також цю особливу звичку поліцай не балакати зайвого по телефону, говорити лише найнеобхідніше, щоб себе не скомпрометувати. І Флорес, і всі його знайомі поводились так само. Він подумав, що якби довелося прослуховувати свої власні телефонні розмови, він би так само міг щось запідозрити. Ніколи не називалося ані імен, ані важливих подробиць, тож і найдрібнішу справу можна було витлумачити двозначно.

Мабуть, це пояснювалося вірою в могутність інформації. Хто має інформацію, має владу. Зрештою, їхня робота і полягала в тому, щоб зібрати інформацію на інших осіб, аби запроторити їх за гратеги. Природно, що вони по змозі приховували будь-яку інформацію від чужих очей. Флорес знов, що його підлеглі тримали в собі деякі подробиці незавершених справ, та й він також не викладав усієї інформації комісарові Поведі, поки не доводив справу до краю.

Можливо, і вся ця операція була тільки фальшивою тривогою. Таке вже траплялося. Підслуховували телефони, закручували справу, а потім з'ясовувалося, що піднаглядний поліцай просто мав коханку, з якою зустрічався в робочий час, удаючи, ніби він на службі.

Розчинилися двері й до кімнати зайдли Дід із другим техніком, худорлявим і сивим. Бровань умить підхопився і розгнівано показав на дзигар.

— На десять хвилин запізнюючися, старий.

— Видирається сходами, — пояснив сивий.

Дід відрекомендував його Флоресові, й чоловіки поручкалися.

— Усе прослухав? — запитав Дід у Флореса.

— Так, — відповів той. — Витяги з тривалістю в сім годин, але жодної тобі зачіпки, Бласе. Нічогісінько.

Бровань розпрощався з усіма й пішов. Дід узяв Флореса під лікоть і потяг до дверей.

— Ходімо, час братися до діла.

У двоповерховому будинку панував напівморок, усі вікна були щільно запнуті. Дерев'яна підлога рипіла під ногами. Зрештою чоловіки зайдли до кімнати, де горіло світло й стояли велике бюрко, завалене паперами, та картотечна шафа.

Флорес сів на стілець біля столу. Дід видобув якусь теку і поклав перед ним:

— Тримай. Ось він, поглянь на пику.

Анхель Рей не дарував усмішок фотографам, мусив визнати Флорес. Велике обличчя з правильними рисами, чорна кучерява чуприна. Флорес поклав світлину на стіл.

— У тих записах порожньо, Бласе. Нічого звідти не витягнеш. Показуй, що ти приховуєш, я певен, у тебе ще щось є.

— Так, дещо є. — Дід простяг йому два конфіденційні повідомлення. — Перше я отримав близько восьми місяців тому. Його надіслав член групи Рея, Рікардо Солер Орбіс. Потім він надіслав друге й відтоді вмовк. Я намагався зв'язатися з ним, але він уперто відмовлявся.

Флорес поринув у читання повідомлень. Вони були стислі й короткі. Дід дочекався, поки він дочитає, тоді знову забрав у нього папірці й сховав.

— Схоже, почали вони близько двох років тому. Спершу Анхель надибав якогось ювеліра чи зубожілого крамаря ювелірної крамниці й домовився влаштувати її пограбування. Ювелір чи крамар дістав страховку більшу, ніж було поцуплено, й поділився з Анхелем та членами його групи. Грабіжника схопили, судили й дали термін, але невеликий. Анхель заявив на суді, що ос-

каржений був, окрім іншого, інформатором їхньої групи, тож його засудили умовно. То був початок, вдала справа, гарна й вигідна. Пізніше вони змінили методи.

Флорес кивнув і закурив. Дід вів далі:

— Але жадоба доводить до гробу. Вони почали діяти з допомогою більших банд, що грабували дорогі заклади, навіть банки. Самі банди потім знищували, створюючи позірність того, ніби вони гинули в ході бойових операцій. За два останні роки на рахунку Анхелевої групи значиться вісімнадцять жорстоко вбитих грабіжників. Не буду твердити, що всі були вбиті підступно, можливо, деято з них загинув у звичайних збройних сутичках, але так чи так, забагато небіжчиків.

— У це вплутана вся група,— зазначив Флорес. — Геть усі.

— За винятком одного,— зауважив Дід.

— Не думаю. Десять-найпевніш той Рікардо забезпечує собі тил, передбачаючи сумний фінал.

— Може бути, я цього не відкидаю. Але поки що саме він нас застеріг. Знаєш, Мануелю, я прискіпливо вивчив усі справи групи з моменту її створення. Запам'ятав їхні зусилля в кожному окремому разі й скажу тобі, що ці хлопці просто оскажені. Щоб схопити їх за руку, самих записів замало. Ми можемо розшукати перших крадіїв, які з ними співпрацювали, примусити їх виступити зі звинуваченнями проти групи, але це також мало що дасть. Уяви собі, як сприймуть свідчення якогось там злочинця, коли його заперечує вся поліційна опергрупа. Ні, це не спрацює. Мусимо шукати іншого шляху, саме на те ти тут.

Дід висунув шухляду столу, витяг звідти ще одну теку і простяг Флоресові. Поки той її розгортає, Дід спостерігає за його реакцією. Флорес помахав своїм новим посвідченням.

Тепер він був Мігель Амадор Муньйос, циган з Еспехи (Саламанка), який проживає в Сетубалі (Португалія), самотній виламувач банкових сейфів та ювелірних крамниць, неодружений.

— Тут твій новий життєпис, розповідь про твоїх батьків і про поліцаїв, що тебе затримували... Геть усе. Прочитай, а тоді висловиш думку, може, забажаєш і ще щось додати. Поселишся в пансіоні, помуляєш очі в «малинах», давши зрозуміти, що працюєш «одинцем» і ніхто тобі не потрібен. Ти будеш за живця. Подивимось, що з цього вийде.

— Той Анхель не такий дурний.

— Але ж і ти свою голову не в дровах знайшов, Мануелю.

— Гаразд.

— Віддай мені свого пістолета й жетона. — Дід простяг руку, і Флорес, мить повагавшись, віддав. Дід сховав свою здобич у шухляду столу. — Про цю операцію знаю тільки я і генеральний директор.

— Але ж іще й оцих двоє,— Флорес кивнув на двері. — Не така-то вже й таємниця.

— Я з цими людьми не один пуд солі з'їв,— запевнив Дід. — Вивчи документи, а тоді їх знищиш. З нами не матимеш ніякого зв'язку, діятимеш на власний розсуд і лише в разі крайньої потреби можеш зустрітися зі мною в цьому будинку. Тут завжди хтось чергуватиме. Чи є інші міркування?

Троє чоловіків спустилися темними сходами й навально рушили вузьким коридором. Їхні кроки нагадували гупання гідрравлічного молота. Жарівка під стелею висвітлила затяте Анхелеве обличчя. За ним поспішав Вісенте, чия русява кучма нагадувала в темряві світлу пляму. Третій був Сорлі.

Зупинившись біля якихось дверей, Анхель ударом розчахнув їх. На вбого му ліжку підвівся худющий чоловік у спідній сорочці, кілька днів неголений. У кімнатчині смерділо потом і сечею.

Анхель підступив до ліжка, схопив чоловіка за сорочку й скинув його на підлогу. Чоловік затримтів, дригаючи ногами в брудних, дірявих шкарпетках. Анхель копнув його носаком.

— Чого це ти не схотів розмовляти з моєю людиною?

— Послухайте, доне Анхелю... я... не бийте, я хворий.

Анхель копнув його сильніше.

— Встати! Розмовляти зі мною треба навстоячкі! Ну!

Сорлі реготнув і, зітхнувши, став роззиратися по кімнатчині. Чоловік підвівся, і Анхель тицьнув у нього пальцем.

— Я даю тобі останню нагоду. Як не відповіси, заб'ю на смерть. Де Жерміналь?

Вісенте вдарив коліном чоловіка в бік, той зойкнув і захитався, хапаючи ротом повітря. Він так само хворобливо трусився всім тілом.

— Я вам присягаю... сеньйори... присягаю... Я не знаю, де той Жерміналь. Якби знов, то сказав би, слово честі... Я завжди вам допомагав... Не бийте мене, прошу... Я хворий.

Анхель витяг пістолета і звів когутика. Чоловік, ридаючи, впав навколошки.

— Сходіть до клубу «Пелікан» і спітайте в Мерседес, гардеробниці. Вона товарищувала з Жерміналем, а я нічого не знаю. Я вам присягаю... Бога ради, не вбивайте мене, сеньйоре інспекторе, не вбивайте!

Анхель опустив пістолета і сховав його до кобури. Тоді востаннє копнув бідолаху ногою, влучивши тому в груди. Почувся хрускіт, чоловік застиг непухом з роззявленим ротом і виряченими очима, зомлілий.

— Ходімо,— кинув Анхель.

Троє поліцай забралися геть.

— Тобі подобається, мій команданте? Подобається? — Меркадер показав на «Ангела смерті». — Ми зробимо його в гіпсі, а тоді доправимо до ливарного цеху, щоб його відлили у бронзі. Це дуже важливе замовлення.

Жерміналь оглянув статую, а тоді кинув оком по майстерні — стінах, верстатах, головах святкових фігур, незавершених скульптурах.

— Усе як і було, нічого не змінилося,— зауважив він. — Усе як і було. — I, спервшись на худе Рамонове плече, додав: — Мені не треба було йти звідси, дідулю Рамоне. Не треба... Я так сумував.

— Ми також, мій команданте. Ми також сумували. Ти, мабуть, побачив світа, мій команданте?

— Так,— сумно погодився Жерміналь. — Саме так, побачив світа. — Він зиркнув на двох братів. — А ви також не змінилися. Пам'ятаєш, дідулю, Рамоне? Пам'ятаєш, як ти водив мене до порту дивитись на кораблі?

— Так, мій команданте, і ще годувати голубів.

— А я вчив тебе малювати, мій команданте. Пам'ятаєш?

— I годував лящами,— всміхнувся Жерміналь.

— Якщо не старатися, ніколи не навчишся малювати як слід,— відказав Меркадер. — А ти був незданий до малювання, мій команданте.

— Не називай мене команданте. Командант був мій дід, дідуль Жерміналь.

Брати всміхнулися.

— Дурниці. Хіба ми не знаємо? А ти був нашим єдиним учнем, якого ми мали за час... — Рамон глянув на брата. — У скільки років, Меркадере?

Той стенув плечима.

— Звідки я знаю! Досить морочити голову команданте... Це твій дім, можеш тут лишатися, скільки забажаєш.

— Мені мати казала, що я дуже схожий на свого діда. Це правда?

Старі знов заусміхалися. Жерміналь узяв з корита шматок глини й замислено став його розминати.

— Пригадую той день, коли мати привела мене сюди, до майстерні. Я був зовсім малий. Пам'ятаю, вона сказала, що тут я навчусь ремесла й стану корисною людиною. Більше я її не бачив. Вона зникла, пішла геть.

Жерміналь пожбурив глиняну кульку на підлогу.

— Хай йому біс... Наче знову мені сім років. А я... мусив би написати вам... навідати... — Він знизав плечима. — Який я був дурило... недоумок... Це ж мій єдиний дім.

— Не сумуй, мій команданте. Не переймайся нічим. Тепер ти з нами.

— I якщо докладеш зусиль, то, може, знову почнеш малювати,— підхопив Меркадер.

— Бовдуре,— урвав Рамон. — Хіба ти не бачиш, що команданте стомив-

ся? Давай-но краще відведемо його до помешкання, хай відпочине. Ходімо, візьми торбину, що приніс команданте. Йому треба поспати. А ми тим часом принесемо чогось на вечерю.

Жерміналь не зміг витиснути з себе ані слова. Він не плакав з дев'ятироків, а тепер захлипав. Намагався стриматись, міцно заплющти очі, думати про щось інше, але намарне. Сльози котилися з очей, і він нічого не міг із собою вдіяти.

Флорес зазирнув у пощерблене люстерко в кімнаті. Він придбав собі на вуличному ринку одяг, нову спортивну торбу й уживану наваху з держаком із козячої ніжки.

— Мігель Амадор,— звернувся він до свого віддзеркалення.

Розділ п'ятий

Ляда в гардеробі клубу «Пелікан» була дерев'яна і заложена до блиску — так само виглядала і його господиня. Вона сиділа в глибині гардероба й обмахувалася шматком картону. Вісенте порпався в шухлядах з коробками сигарет і презервативів. Анхель і Сорлі пильно стежили за жінкою. Вісенте обернувся, тримаючи в руках маленький пакетик із цинкового паперу.

— Поглянь, який гарненький,— сказав він, підступаючи до Анхеля і показуючи пакетик. — А яке чудове зіллячко в ньому.

Він помахав пакетиком перед носом у жінки, в якої важко здіймалися груди.

— Куриш зілля? — спитав її Анхель. — Це недобре, Ремедіос, шкідливо для здоров'я. Ти що, газет не читаєш?

— Не думаю, що вона курить,— втрутився Сорлі. — Правда, Ремедіос? Вона тільки продає.

Анхель похитав головою.

— Ти вклепалася, Ремедіос. Знаєш, що тобі може світити за збут наркотиків? Не знаєш? Він п'яти до п'ятнадцяти років. П'ять — це гарантовано. Така покара.

Жінка спробувала щось промовити, заворушивши губами. Але з її горла вихопилося лише якесь хрипіння. Відкинувши шмат картону, вона заплакала, розгойдуючись на стільці.

— Ми таких старих, як ти, не запроторюємо до буцегарні. Не думаю, що ти там довго витримаєш. Ти ж бо знаєш наші в'язниці, але в нас нема іншого вибору. Зрозумій.

Фіто посмікав за старий плащ на вішакові.

— Допоможи нам, і ми про все забудемо.

— І облиш рюмсати, ти мене дратуєш,— кивнув Анхель.

Стара проковтнула слізоз й заходилася кусати губи.

— Слухай мене уважно, бо повторювати я не буду. Нам відомо, що ти знаєш Жерміналя, а ми його розшукуємо. Так от, ти нам скажеш, де він, згода?

— Жерміналь? — промимрила стара.

— Так, Жерміналь,— повторив Сорлі. — Ти, напевно, бачила оголошення на вулицях, не прикрайдайся дурною.

— Жерміналь часто приходив сюди, так, сеньйори, я його знаю. Такий добрий хлопець, щедро давав на чай... О Боже!

— Говори! — зіпонув Вісенте, досі тримаючи пакетика з зіллям. — Смердюча руйна!

— Бачте... він сюди навідувався, але я... ну, не знаю, де він мешкає... Він був один з багатьох, хто приходить сюди провести вечір... один з багатьох...

— Жінка ковтнула слину. — Здається... він захопився однією дівчиною і...

Анхель подався вперед.

— Якою дівчиною, як звати цю пташку?

Стара заперечливо похитала головою.

— Не знаю, якою... він мені не казав... не розмовляв зі мною, тільки лишав пальто і давав на чай... Якось... якось сказав, що зустрів жінку свого життя... от я й вирішила... що це, мабуть, дівчина звідсіля.

Анхель кивнув головою Вісенте, і той разом із Сорлі вийшов з гардероба. Анхель замислено завмер.

— А це... зіллячко не мое, клянусь... Мені його дали на збереження, я не продаю наркотиків, я...

— Стули писок! — гарикнув Анхель. — Будеш говорити, коли накажуть!

Жінка напружила і знову захлипала. Анхель підійшов до ляди і сперся на неї руками. Невдовзі повернулися Вісенте з Сорлі.

— Так,— повідомив Сорлі,— у нього був роман з однією тутешньою пташкою. Її звали Памелою, прізвища ніхто не знає. Новенька дівуля, не пробула тут і двох місяців, як забралася геть. Ніхто не знає куди, як і того, чи змінила вона своє сценічне ім'я.

— Оце і все, що ви дізналися? — обличчя Анхеля налилося кров'ю.

— Хвилинку, Анхелю,— втрутися Вісенте. — Кралі тут не затримуються довго, більше як три місяці. Нам це розповів тутешній офіціант. І сказав, що про все знає шеф, Мечас, але він зараз у Мадриді, повернеться завтра чи по завтра.

Анхель лайнувся, ляскнув рукою по ляді гардероба, відкинув переділку й вийшов. Тоді обернувшись й кинув жінці:

— Якщо з'явиться Жерміналь і ти не повідомиш про це нам, то я тебе цими руками задушу! Зрозуміло?

Стара закивала.

— Шукайте у всіх «малинах» та борделях. Шукайте кралю, що працювала в барі «Пелікан». Можливо, тепер вона зветься не Памелою.

У двері кімнати Рікардо постукала його маті і влетіла, наче вихор. Рікардо лежав на ліжку й читав часопис.

— Синку, до тебе! — відихнула вона.

— Що тобі таке? — Рікардо підвівся з ліжка і поправив комірець сорочки:

— Я домовлявся. Хай проходить.

Мати втолила в нього очі.

— Це ... жебрак.

— Хай заходить.

Мати крутнулась і вийшла з кімнати. Рікардо сперся на одвірок, дивлячись у коридор. У глибині його був закапелок, який батько, працюючи хіургом-дерматологом, використовував замість почекальні. Невдовзі почулися тверді кроки.

Рікардо побачив високого, худорлявого жагучого чорнявця з блискучими очима й кількаденною щетиною. Зодягнений абияк, у брудні лахмани, він підійшов до Рікардо і простяг руку:

— Мануель Флорес. З Головної бригади. Ти Рікардо?

— Так,— кинув Рікардо. — Прошу.

Флорес зайшов до кімнати, й Рікардо зачинив двері.

— Чудовий наряд,— похвалив Рікардо. — Моя мати вирішила, що перед нею жебрак. — Рікардо присів на ліжко, обличчя в нього раптом спохмурніло.

— Мені все це не подобається, ти повинен зрозуміти... Я почиваюся так... наче зраджую товаришів.

— Розумію,— зауважив Флорес.

— Ні, нічого ти не розумієш! — рвучко скинув голову Рікардо. — Вони мої товариши, ясно? Товариши. Я з ними чаркував... баляндрасив... навіть із Вісенте... з Вісенте в нас були дружні стосунки. У голові не вкладається, що вони такі паскуди й таке виробляють. Важко повірити.

— Так, це завжди важко.

— Знаєш, Анхель надзвичайний поліцай. Я бачив, як він працює. Досконало знає справу.

— Але це не виключає, що вони можуть бути злочинцями, Рікардо.

Молодий поліцай повернувся на ліжку.

— Досить балакати, в нас замало часу. Ти приніс інструкції групи службового розслідування?

— Так,— відказав Флорес. — Слухай уважно, ти маєш розповісти мені все, що знаєш про Анхеля та його людей.

Вікі Пенагос театрально скинула куценьку сукню під гучні звуки музики. Вона задріботіла на сцені, стискаючи руками перса, погладжуючи стегна, бе-

ручися руками в боки й хапаючи повітря, наче її тілом перебігав електричний струм.

Була вона невисока на зрист, із вузеньким станом і смаглявим тілом, наче вирізьбленим із мармуру. Чорне довге волосся прикривало півспини й метялося в такт рухам.

Краплини поту, що виступили на шкірі, робили маленьку виставу ще реалістичнішою. Вікі Пенагос опустилася на ліжко й застогнала, здіймаючи стегна й затиснувши руками лоно. Її здушений зойк збігся з останніми тактами музики.

Світло погасло, й поодинокі глядачі шалено зааплодували.

Жерміналь, що сидів біля шинквасу, також заплескав у долоні.

У своїй гримувальні Вікі нахилилася до дзеркала і скинула накладні вії. На ній був стьобаний капор фіолетового кольору, волосся зібране в кінського хвоста.

Гримувальню вона ділила з дуетом «Келліс сістерз», який саме виступав на сцені. Жерміналь стояв за дівчиною, розглядаючи її обличчя у дзеркалі.

— Я весь час про тебе думав,— мовив він.

— Справді? — вона глянула через плече. — I вже бачив своє фото на всіх вулицях? Ти став знаменитий, Жерміналю. Дуже знаменитий.

Вікі підвелаася, скинула капор і вдягла куценьку блакитну сукню. Тоді знову сіла і стала взувати черевики на високих підборах.

— Я не хочу прикроців,— вела вона далі. — Не приходь сюди більше, а то доведеться на тебе заявити. — Вона підвела голову. — Ти просто дурень. Чому не забрався геть із Валенсії?

Жерміналь сів поруч із нею. Взяв її за руку і надяг на палець важку платинову каблучку з діамантами. Вікі отетеріла.

— Ой! — вигукнула вона. — Що це?

— Це тобі,— проказав Жерміналь. — Подобається?

— Але... — Вона нахилилася до хлопця і міцно поцілуvala його в губи. Потім відсунулась і помахала рукою. — Це дуже дорогий подарунок, Жерміналю... Певно, коштує купу грошей...

— У крамниці — два з половиною мільйони.

— Це мені?

— Так, тобі, Памело.

— Не називай мене Памелою... Мені більше подобається Вікі Пенагос. Клич мене Вікі.

— Чудово, Вікі. Як хочеш, мені байдуже. Тепер ти мені повіриш, якщо я скажу, що багато про тебе думав?

— Любий,— знову поцілуvala вона його. Тоді підвелаася і обсмикнула сукню. — Я мушу працювати, Жерміналю, зустрінемось у дома, коли скінчу. Краще, щоб нас не бачили разом.

— Мені треба багато чого тобі сказати, Паме... Вікі.

— Розкажеш пізніше, гаразд? I прошу, не приходь сюди більше. Я не хочу мати клопіт із поліцією, розумієш? Тебе ж бо скрізь розшукують... Ти просто божевільний!

Жерміналь приступив до дівчини і міцно її обійняв. Він поціluvav її в губи й погладив довгі коси, зібрані в кінського хвоста.

— Яка ти вродлива, Вікі...

— Іди, не дурій... Потім... Прийдеш додому. Ну ж бо, не стовбич тут, вийдеш чорним ходом.

— До скорого побачення,— сказав він.

Вона помахала рукою і вийшла з гримувальні. Жерміналь опустився в розхитане крісло, де перед цим дівчина зав'язувала ремінці на черевиках.

Може, тепер у нього все влаштується. Може, нарешті настав його час. Він заляже зі своїми прикрасами на півроку, а то й на рік. Нікуди поспішати. А тоді розбере їх і продаст одну по одній знайомим перекупникам. Він переобладнає робітню своїх дідусів, зробить із неї сучасну майстерню для виготовлення статуй на свято Фальяс. Знову візьметься до малювання і до глини. Вони з Памелою чи Вікі, чи як там вона себе назве, житимуть при майстерні. Вікі опікуватиметься торговельними зв'язками й залученням замовників, а він із двома дідусями ліпітиме скульптури.

Сидячи в напівтемній гримувальні, куди долітали звуки музичного супроводу до виступу «Келліс сістерз», Жерміналь усміхнувся своїм думкам.

Анхель зайшов до кімнати своєї групи й побачив Рікардо, що сидів і читав якісь папери. За Анхелем зайшли Вісенте і Сорлі. Рікардо підвів голову й усміхнувся.

— Чи ба,— прогув Сорлі. — Дивись-но, хто тут! У тебе що, понаднормова робота?

— Просто в цей час тут найкраще,— відрубав Рікардо.

Анхель підійшов до свого столу і переглянув повідомлення, що там лежали. Не міняючи пози, поцікавився:

— Хтось телефонував?

— Ні... а-а, згадав, телефонував Лагуна, але казав, що нічого важливого. Просто хотів дізнатися, як ви скінчили вечерю.

— А про Жерміналя ніяких новин? — спитав Анхель.

— Ні, оскільки я знаю. Гадаєш, він ще у Валенсії?

Анхель знизвав плечима і знову взявся до паперів.

— Мабуть, що так,— озвався Вісенте,— і ми намацали слід, що може привести до нього. Ми вийшли на дівулю, яка...

— Зателефонуй до служби зв'язку,— урвав його Анхель,— хай тебе з'єднують з аеропортом і залізничними станціями.

— Зараз?

— Так, зараз.

— Чим ти займаєшся, Рікардо? — поцікавився Анхель.

— Судовою справою, яка розглядатиметься наступного тижня. Напад на супермаркет і пекарню. Суддя зажадав додаткових свідчень. Пригадуєш?

Анхель кивнув і підійшов до столу Рікардо.

— Ти зовсім забігався, Рікардо,— поплескав він хлопця по спині,— але нічого, ось покінчимо з цим Жерміналем і влаштуємо собі відпустку. Ми її заслужили. Ага, і ще одне — того, що я сказав Лагуні, не бери до уваги... Ти такий саний член нашої групи, як і решта, тож одержиш належну грошову винагороду.

— Але, Анхелю, я ж не брав...

Анхель зупинив його жестом руки:

— Облиш цю скромність. Ти працюєш у групі, так? І край. А тепер іди додому — дивуюсь, як такий молодий хлопець може марнувати вечори.

— До того ж неодружений,— докинув Сорлі.

Цієї миті на столі в Рікардо озвався телефон, і хлопець хутко схопив слухавку.

— Група боротьби з грабіжництвом, говоріть... Так, так... Говоріть голосніше, я слухаю.

Сорлі прибрав ноги зі столу, дослухаючись, про що говорить Рікардо, на чиєму обличчі з'явився напруженіший вираз.

У кімнаті опергрупи запала цілковита тиша.

Флорес постукав склянкою по шинквасу нічного бару й обернувся до бармена.

— Гей! — гарикнув він. — Я замовляв джин із тоніком, а не це пійло! Що ви мені подали?

Цей бар у валенсійському передмісті називався «Люципер». Невеличка, оздоблена в червоному тоні забігайлівка, куди переважно вчащали водії вантажівок — «далекохідники». Тьмяне освітлення приховувало пообколупувані стіни, пропалені сидіння стільців, здуту в кількох місцях підлогу.

Бармен, черевань у чорній сорочці, що обливався потом, підступив до Флореса.

— Якого біса тобі треба?

— Це отрута для пацюків,— тицьнув Флорес пальцем у склянку. — Дай мені нормального джину.

— Ми всі це п'ємо,— черевань сперся дужими руками на шинквас. Кілька шльондр, що балакали з клієнтами, нашорошили вуха. — І ще ніхто не вмер.

— За це я не платитиму,— затявся Флорес. — Я замовляв джин.

— А це і є джин,— відрубав черевань.

— Смердюче пійло! — вигукнув Флорес.

— Слухай, тут не репетують. Ушивайся геть.

Двоє офіціантів підступили до Флореса. Один схопив його за плече. Йому аж забило дух від збудження.

— Ушивайся геть! — просичав офіціант.

Черевань добув величезного кия і поклав на шинквас.

— Ти йдеш чи ні?

— Без рук! — огризнувся Флорес. — Не чіпай мене!

Другий офіціант дав йому штурхана.

— Ану забираїться!

Флорес обернувся.

— Це отрута! Від неї люди сліпнуть!

Офіціанти почали його випихати, Флорес рвучко випручався.

— Я сказав: не чіпати мене!

Офіціант позадкував, але втрутися один із завсідників бару, худючий, як стетоскоп, «далекохідник».

— Та вийди-бо вже, хлопче. Годі бешкетувати. Хочеш залишитися, плати, а ні, то не зчиняй галасу.

Флорес рушив до дверей. Бармен-черевань гукнув йому в спину:

— Йолоп!

Флорес дав йому дулю і вийшов на вулицю.

Дід разом із техніком-оператором пробігли коридором і вскочили до кімнати записів.

— Зачекайте, я перемотаю, комісаре. Одну хвилинку.

Дід присів на стілець біля столу, де стояв магнітофон, а технік тим часом натис на кнопку, перемотуючи плівку. Нарешті він зупинив перемотування й натис на кнопку відтворення.

Комісар Кальсада наставив вуха.

— Група боротьби із грабіжництвом, говоріть...

Жіночий голос ледь жебонів.

— Я знаю, де Жерміналь, ви мене чуєте?

— Алло! Я погано чую. Хто говорить?

Хвилева мовчанка.

— Ви розшукуєте Жерміналя Рубіо?

— Так, так, звичайно. Вам щось відомо?

— Я знаю, де він.

— Де?

— А мені щось буде?

— Нічогісінько, але треба назватися, сеньйорито. То де Жерміналь, сеньйорито?

— А це поліція?

— Авжеж, група боротьби з грабіжництвом, але, прошу вас, кажіть правду. Ви заявили, що знаєте, де ховається злочинець Жерміналь Рубіо Трідент... Алло, я вас не чую!

На лінії запала мовчанка, і Дід зауважив:

— Вони вже мали з'ясувати, звідки телефонують.

Технік мовчки кивнув. Обидва слухали далі. В розмову втрутися хрипкий голос.

— Алло! Я керівник групи боротьби з грабіжництвом. З ким я говорю?

Дід зірвався зі стільця, наче підкинутий катапультою.

— Треба їм зашкодити його схопити! — вигукнув він.

Гримувальня ледь усіх вмістила.

Вісенте сидів у кріслі й позіхав, Сорлі стояв біля виходу, підпираючи двері. Вікі, спершись спиною на дзеркало, переводила погляд з одного на іншого. Рікардо з Анхелем походжали вузькою кімнатою. Рікардо пояснював:

— Жерміналю нічого не буде. Це ми вам гарантуємо. Його судитимуть за законом. І нічого більше.

Анхель зупинився.

— О котрій годині ви тут закінчуєте?

— Близько четвертої ранку, комісаре.

Анхель усміхнувся.

— Я не комікар, сенйорито Пенагос. Я керівник групи боротьби з грабіжництвом, а це мої колеги. Ми всі уже втомилися, переслідуючи Жерміналя. Скажіть нам, де він.

— А що мені за те буде? Я б не хотіла, аби він дізнався, що то саме я...

— Ніхто про те не знатиме,— урвав її Анхель. — Ви не проходитимете по цій справі. Крім того, я поговорю з власником ювелірної крамниці, яку пограбував Жерміналь. Якщо ви допоможете нам його затримати, одержите винагороду. Даю вам слово.

Вікі покусувала губи.

— Він прийде до мене додому, коли я тут скінчу.

Розділ шостий

Маленька квартира Вікі Пенагос, що своїм умеблюванням нагадувала каталог меблевої крамниці, була записана на Марію Консепсьйон Ларрагу Санчес — справжнє ім'я дівчини.

Вікі нап'яла довгого халата й налила Анхелеві чарку. Вона піднесла її до канапи, де сидів Анхель.

— Віскі?

Анхель похитав головою.

— Ні.

— Може, щось інше? Кубинський ром?

— Ні. Сядь і не зачіпай мене. Не миготи перед очима, це мене дратує.

Вікі примостилася навпроти Анхеля і приклалася до чарки. Анхель сидів нерухомо, поклавши важкі великі долоні на стегна. Здавалося, він навіть не дихає. Вікі кілька разів схрестила ноги і глибоко зітхнула.

А тоді перша порушила мовчанку.

— Може, про щось поговоримо? Від такого сидіння я дуже нервуюся.

— Коли я захочу поговорити, то скажу. — Анхель зиркнув на годинника.

— Він мусив би вже бути. Четверта година.

Вона стенула плечима.

— Я запросила його до себе, ю він пообіцяв прийти. Як правило, я закінчу роботу о цій годині, часом трохи раніше, часом — пізніше.

— Сподіваюся, це не викрут, га?

— Не розумію, про що ви.

— Ти чудово все зрозуміла. Ви могли все це підлаштувати вдвох.

— Я? Я?.. Як ви можете таке казати?.. Я все це придумала сама, тільки сама... Не хочу мати клопоту з поліцією, тож і зателефонувала до вас... Усе місто обліплена плакатами про розшук Жерміналя. Я не бажаю мати з ним нічого спільнного, не хочу опинитися за гратаами.

Вона знову кілька разів схрестила ноги і приклалася до чарки. Анхель не поворухнувся.

Вікі зітхнула:

— Не знаю, як вам могло таке спасти на думку.

Анхель погладив руками свої стегна.

— Жерміналь зовсім не поганий,— промовила Вікі ю стенула плечима. — Але в голові у нього вітер. — Вона помовчала. — Він хоче одружитися зі мною.

— Вона якийсь час покусувала губи, відтак вихилила чарку ю підвела.

— Залишайся на місці,— наказав Анхель.

— Я тільки наллю ще віскі.

— Я сказав: залишайся на місці. І не шарпайся.

Вона знову сіла.

— Й-Богу, не розумію, що це вас укусило. Чому це я не можу ходити? Адже то я до вас зателефонувала, правда? Хіба не я? Я не розумію, чого ви так зі мною поводитеся!

— Заткни пельку! — Він глипнув на годинника. — Схоже, він не має палкого бажання тебе побачити, га?.. Дивно, дуже дивно.

— Він неодмінно прийде.

— Моли Бога! З мене ще ніхто не глузував. Ти все життя шкодуватимеш, якщо спробуєш це зробити!

— Та ви що, несповна розуму?

Анхель зірвався на рівні наче від удару і рвучко подався вперед.

— Спробуй ще раз таке сказати! — гарикнув він.

Вікі відсахнулась у кріслі й силувано всміхнулася:

— Ви... вибачте... Я... я нічого не мала на думці.

Цієї миті озвався телефон, і Вікі перелякано глипнула на поліцая. Вона тримтіла.

— Візьми слухавку!

Вікі повільно підвелася, не зводячи очей з Анхеля, і нахилилася до телефона, що стояв на журнальному столику. Анхель також підійшов. Дівчина хапала ротом повітря і не могла втримати слухавки в руках.

— Алло!.. Алло, я слухаю!..

Жерміналь телефонував з веранди ресторану «Плов», що була навпроти кабаре. Він курив сигарету і мав задоволений і безтурботний вигляд.

— Вікі?.. Привіт, як ся маєш? Це Жерміналь... Усе гаразд? — Він посміхнувся і глянув на офіціантів, що ставили перевернуті стільці на столики і підмітали приміщення. — Так, так... Де я? А навіщо тобі це знати, Вікі? Хіба тобі не однаково, де я... Я повечеряв, а тоді зіграв кілька партій у бридж із приятелями... Так... Тебе дивує?.. Сьогодні, я помітив, у тебе в гримувальні був вечір відкритих дверей... Так... я бачив, як усі вони зайдли... Не думаю, що в мене тепер виникне бажання зустрітися з тобою... Хто там біля тебе, Вікі?.. Анхель? Чи ти зібрала більшу команду?.. — Він розреготовався. — Облиш, Вікі, не придуруйся!.. Перекажи Анхелеві, щоб забирається геть...

Вікі тримала слухавку на відстані від вуха. Жерміналів голос вона чула добре. Анхель видер слухавку з рук у жінки і прогарчав:

— Ти, сученя! Я тебе впіймаю! Чуеш? Упіймаю!

Регіт Жерміналів лунав виразно, наче з передпокою. Анхель щосили пожбурил слухавку. Обличчя в нього було похмуре, очі примуржені. Вікі позадкувала.

— Анхелю... що... що тобі таке? Анхелю?

Поліцай ударив правицею жінку в черево; та глухо зойкнула і зігнулася. Він скопив її лівою рукою і просичав у вухо:

— Пошили мене в дурні!

Вікі щось була пробелькотіла. Та засліплений люттю Анхель почав гамселити її обіруч, наче місив тісто. Зрештою, жінка гримнула на підлогу, з носа й рота в неї полилася кров. Анхель наостанок копнув її ногою в шию, Вікі захрипіла й завмерла з розплющеними очима.

Анхель зирнув на свої руки, нахилився й помацав сонну артерію в жінки. Та не дихала. Тоді він потер носовицем телефонну слухавку і став пригадувати, чого торкається ще. Та, власне, нічого, за винятком жінки.

Він рушив до дверей, вийшов на сходи і лише там перевів подих. Тепер він вислизне з будинку, а потім повернеться сюди зі своїми людьми, розбуркавши цього разу всіх сусідів.

Буде неважко пришити це вбивство Жерміналеві. Жінка його зрадила.

Ранок видався ясний і погідний, сонце заливало другий поверх поліційного управління, де розташовані службові кімнати регіональної бригади. Кімната групи боротьби з грабіжництвом була наріжна й мала найбільше вікон, а отже, й сонячного світла. Жалюзі були спущені й усередині панувала прохолодна сутінь.

Анхель міряв приміщення кроками. Його підлеглі мовчки сиділи на своїх місцях. Лагуна стояв.

— Це просто ганьба,— казав Анхель, сягнисто ступаючи. — Якийсь нікчемний злодюжка шиє нас у дурні. Нам дають великі премії, нагороди, а ми нездатні злапати одного шмаркача в себе під носом, тут, у Валенсії. То що, ми вже геть без клепок?

— Ми перетрусили скрізь, Анхелю,— стенув плечима Фіто. — Десь у нього є сховок, про який ми не знаємо. Уже всіхексотів опитали. Паскудний злодюжка! — вилаявся Вісенте.

— Не думаю, що він такий-то вже й нікчена,— зауважив Рікардо, який сидів доти з похнюплоеною головою. — Тип, що обводить круг пальця вашу засідку, влаштовану йому в будинку дівлі, піднімається туди, пришиваває дівку і зникає

ніким не помічений, на мою думку, не може бути просто плюгавеньким злодюжкою. Цей Жерміналь або супермен, або людина-павук.

Рікардо зустрівся поглядом з Анхелем і поклав собі не хнюпити очей, витримати шефів погляд.

Анхель посміхнувся і порушив мовчанку.

— Він уже там був, коли ми приїхали. Іншого пояснення я не бачу. Він вислизнув з наших рук, наче вугор,— обернувся Анхель до комісара Лагуни. — Нам підкинути людей, щоб розшукати цього покидька?

— Скільки вам треба? — запитав Лагуна. — Десять, п'ятнадцять?

— Вистачить десятох,— відповів Анхель. — Сформуємо три групи, дії яких узгоджуватимемо Рікардо. Гаразд?

— Я? — тицьнув себе в груди Рікардо. — Чому я?

— Хочу, щоб ти взяв участь в операції,— відказав Анхель. — І звикав до запаху пороху. Збираємося тут за півгодини.

Всі попідводились і загомоніли. Рікардо не ворухнувся. Лагуна підійшов до Анхеля.

— Можеш вийти на хвилинку?

Вони вийшли з кабінету і пройшли кілька кроків. Лагуна був насуплений.

— Спіймай цього вбивцю, Анхелью,— промовив він. — Спіймай, доки тебе не почали брати на глузі.

Анхель понурив голову. Губи в нього були міцно стулені, очі зосереджені. Але він не був розгублений.

— Якщо не виправишся, я тебе звільню, Анхелью... — вів далі Лагуна. — Без жартів. Те, що ви вчинили, дурисвітство. Коли я прочитав твій рапорт, не міг повірити. Я сказав начальникові, що ви потомилися, на межі виснаження... І, певно, не помилився... Ви уже два тижні не мали відпочинку.

Анхель мовчки кивнув.

— Не завжди щастить.

Лагуна осміхнувся й лагідно поплескав його по спині.

— Влітку я піду з бригади. — Анхель здивовано на нього вирячився. — Про це ще ніхто не знає, але я вже дібрав собі заміну... Отож, не підвідь мене більше і злапай цього негідника. Гаразд?

— Ми спіймаємо його, Лагуно. Будь певен.

— Добре, Анхелью... це вже мені подобається... І піди трохи відпочинь, ну...

Флорес стояв, спираючись ліктями на шинквас кав'яні, й відразу розпізнав у двох прибульцях поліціїв. Один був тлустий здоровань у чорній шкуратянці. Другий, старший віком,— у легкому вовняному піджаку. Вони стали за шинквасом оподаль від Флореса і жестом підкликали офіціанта.

Довгобразий, з очима, якими він без упину микуляв, офіціант підійшов до поліціїв, витираючи руки ганчіркою.

— Як ся маєш, Грудастий? — спитав його черевань.

— Так собі. — Офіціант покусував губи. — Ви, певно, завітали у справі Жерміналя?

— Ти, Грудастий, тямущий хлопець: достеменно так.

Офіціант, якого називали Грудастим, допив зі склянки і затулив рота долонею.

— Чому раніше не зателефонував? — спитав другий поліцай.

— Бачте...

— Уважно слухаємо, Грудастий.

— Я рідко виходжу на вулицю і не придивляюся до оголошень, розвішаних там. До того ж не дослухаюсь до балачок...

— Без зайвих слів, Грудастий, по суті.

— Отож, коли побачив оголошення, то сказав собі: «Диви, чи не його я бачив напередодні увечері в нас?» І відразу ж зателефонував до комісаріату. — Офіціант вишкірив гнилі зуби.

— А раніше його не зустрічав, га?

— Ні. Раніше ніколи не бачив. Він сидів саме тут, за шинквасом, і все позирав надвір у бік кабаре... Потім зіграв партію в карти з відвідувачами, які тут постійно збираються для гри... От. А тоді, так, тоді подзвонив по телефону, і я попередив його, що ми зачиняємо.

- О котрій годині це було, Грудастий? Згадай точно.
- Ні, не пригадую. Бачте...
- У тебе дозвіл працювати до дванадцятої, Грудастий, але ми знаємо, що ти зчиняєш, коли заманеться... Або скажеш правду, або ми прикриємо твоє кубло. Вибирай. Нам вистачить двох годин, щоб це зробити, отож, вибирай, що тобі краще. Але якщо скажеш правду, то ми про все забудемо.
- Ви часом не з Анхелевої групи?
- Ні, ми не з Анхелевої групи. То що, згадаєш чи ні?
- Він вийшов звідси о чверть на п'яту. Присягаю матір'ю. Поліцаї перезирнулися.
- Ти в цьому певен? — запитав старший.
- Так, панове. О чверть на п'яту. То ви не закриєте закладу?
- Якщо сказав правду, то ні.
- Присягаю пам'яттю матері, панове. Чистісінька правда. Вийшов звідси о чверть на п'яту.

Флорес стукнув по шинквасу склянкою і гукнув:

- Гей, офіціант! Що таке, ти що, не на роботі?

Поліцаї глянули на Флореса з виразом смертельної втоми. Флорес знову загукав:

- Я вже чекаю годину. Досить язиком плескати!
- Хто це? — спитав здоровань-поліцай.
- Не знаю. Він тут уперше, — відповів Грудастий.
- Іди обслужи його, щоб не було галасу.

Грудастий підійшов до Флореса.

- Що сталося?
- Та я вже годину чекаю, трясця твоїй матері! Ось що сталося!
- Не кричи так, я не глухий. І марш звідси. Ми п'яних не обслуговуємо.

Флорес вихлюпнув йому в обличчя рідину зі склянки. Грудастий зойкнув, почав задкувати і напоровся на стелаж зі склянками. Поліцаї кинулися до Флореса.

Грудастий, відчувши свою значущість, витяг із-під шинкваса кийка. Він хотів уперіщити Флореса, але той ухилився, і кийок влучив по шинквасу. Флорес пожбурив склянку просто в голову офіціантові. Той скрикнув з болю, захитавсь і повалився на підлогу.

Поліцаї спробували бути скрутити Флореса.

- Ані руш! — закричав здоровань. — Поліція!

Флорес випручався в них із рук і затопив у пiku найближчому. Поліцай у вівняному піджаку крутнувся на місці й гепнув на стілець. Його товариш зацішив Флоресові кулаком у голову. Флорес учепірився в шинквас, аби не впасти. Но вих ударів він уже не чув.

Поліційний фургон проїхав крізь залізну браму на заднє подвір'я поліційного управління. Два поліцаї у формі відчинили дверцята.

- Гей, ти, — кинув один з поліцай. — Вилазь!

Флорес визирнув із фургона.

- Куди це ви мене в біса привезли?

- Вилазь, я тобі сказав, вилупку!

Поліцай ухопив Флореса за рукав і смикнув на себе. Флорес ударив його по руці й вистрибнув сам.

- Не смій мене чіпати! — вигукнув він і плюнув поліцаєві в обличчя.

- Свиня! — поліцай гидливо втерся. — Свиня смердюча!

Він замахнувся кийком і люто глипнув на Флореса.

- Ну, тепер начувайся.

- Ти мене й пальцем не торкнеш, шльондрин сину!

Другий фараон оперіщив його ззаду кийком, і Флорес затулив голову руками. Поліцаї стусанами запхали його до входу.

- Свині, тхори смердючі, байстрохи!.. Не чіпайте мене! Не чіпайте!

У двері зазирнув сержант.

- Годі вже, відпровадьте цього типа нагору.

- Надто вже гонористий,— пояснив один із поліцай.

- Ну то провчіть його,— порадив сержант.

Попід стінами великої камери тяглися дерев'яні лави. Флорес налічив у камері шість душ. Майже всі спали — хто на лаві, хто долі. Сам Флорес сидів коло п'янички, від якого тхнуло блювотиною.

Двері розчахнулися, і Флорес відразу впізнав Анхеля, що затуляв собою весь дверний отвір.

Флорес бачив Анхеля лише на фотокартках, що їх йому показував Дід, і тепер помітив те, чого світлини не могли виявити: хитрий бліск у очах, спокій і самовпевненість у кожному русі.

— Хто тут Мігель Амадор?

— Я,— відповів Флорес, не ворухнувшись.

Решта в камері прокинулися і відразу попідхоплювалися на ноги. Ніхто й не писнув. Анхель підійшов до Флореса.

Флорес неквапом звівся на рівні ноги.

— Мені сказали, що вчора ти поводився нахабно з охоронцями.

Флорес витримав його погляд.

— А мені нахаби не до вподоби. Затямив?

Флорес усе так само дивився на нього. Анхель також не відводив очей.

— Скажи, що все затямив, цигане.

— Затямив.

— Чудово. — Анхель поплескав його по щоці. — І що будеш слухняним, так?

Флорес мовчав.

— Відповідай, коли з тобою балакають!

Усі в камері й далі стояли навипинки.

— Так.

— Що — так?

— Так — це так.

— О, то ти, бачу, запеклий, га, цигане?

Флорес мовчав. Анхель усміхнувся і вмить, без замаху,тицьнув його кулаком у черево. Флорес зіплив зуби й не зворухнувся. Почувся так, наче його проштрикнули наскрізь.

— Охоронцю! — гукнув Анхель, і в дверях з'явився поліцай у формі. — Відведи-но цю птицю нагору, до моєї групи.

Розділ сьомий

— З комandanте щось негаразд, Рамоне,— сказав Меркадер.

— Так, сидить цілими годинами, вступившись у дошку. Засмучений — страх!

— Він нічого не єв цілий день.

— Меркадере, ти набрид йому своїми чіпляннями, щоб він знову брався за олівця. Тим-то він і журиться.

— Від роботи не журяться, навпаки.

— Послухай-но, пригадуєш, він балакав уві сні?

— Так, пригадую. Здається, уві сні когось убили.

— Убили його подругу.

— Його подругу?

— Саме це я почув. Її застрелили.

Меркадер повернув голову.

— А я чіпляюся до нього, щоб він знову випробував себе в малюванні, саме тоді, коли фашисти застрелили його подругу.

— Піду запарю йому чащечку чаю. Це допоможе. Треба щось зробити, аби він попоїв. Сходи побалакай з ним, Меркадере.

Рамон подався на кухню, а Меркадер, начепивши на носа окуляри, підійшов до Жерміналя. Той сидів на дзиглику за брудним столиком для малювання, де лежав незайнаний аркуш паперу. Жерміналь наче пробудився від тривалого сну.

— А-а, дідуся, як ся маєте?

— Не треба сьогодні малювати, комandanте,— всміхнувся Меркадер. — І завтра також, як тобі не хочеться. Ми дуже співчуваємо з приводу загибелі твоєї подруги, комandanте. Вибач, що відразу цього не збегнули. Ми з братом геть постаріли, комandanте. Нічого вже не помічаємо.

Жерміналь поплескав його по плечу.

— Моеї подруги? Вона не була мені подругою... Тобто, я гадав, що вона моя подруга, а вона мене зрадила, дідусю Меркадере. Хотіла здати мене поліції, розумієш? Я їй вірив, думав... почати з нею нове життя. Бачиш, який я дурень. А вона мене продала фараонам.

— Біль ніколи не забувається, команданте. Ми завжди носимо його в серці. Тож я не прошу, аби ти забув цей біль, але спробуй його подолати.

Меркадер знову всміхнувся.

— Мені не треба було йти звідси,— Жерміналь обвів поглядом майстерню. — Не треба... надто пізно я це збагнув. Тут мій дім, тут мій світ, дідусю. Але наріканнями нічого не зміниш.

— Ні, не зміниш.

— ЇЇ вбила поліція, дідусю. Забила на смерть. — Меркадер мимоволі здригнувся, не зводячи очей з Жерміналя. — І мені відомо, хто це зробив. Я його знаю. Він її забив. Такої смерті я не побажав би нікому.

Меркадер похитав головою.

— То я винен. Я також її вбив,— додав Жерміналь.

Зайшов Рамон, несучи тацю, де були дерев'яна миска з порізаними фруктами, чорний хліб і чашка чаю з трав. Меркадер повернув дошку столика для малювання поземно і зняв з неї білого аркуша. Його брат опустив тацю на дошку, що обернулася тепер на стільницю.

— Пойж, команданте,— показав Рамон на тацю. — То наша звична їжа, та як хочеш чогось іншого, то я можу сходити до крамниці й купити.

— Ми споживаємо лише натуральну їжу,— пояснив Меркадер. — Адже життя підтримує тільки те, що саме живе. Ми не споживаємо ні трупів, ні консервованих мумій. Але як хочеш... то ми...

— Дякую, дідусю Рамоне. Щиро дякую, але я нічого не хочу.

Рамон узяв чашку і вклав її в руку Жерміналеві. Той довго її розглядав, нарешті почав съорбати чай під схвильованими поглядами дідів. Жерміналь поставив чашку на тацю.

— Дякую, смакота! — Він скопився зі стільчика, наче раптом щось надумав.

— Ходімо зі мною до моєї кімнати. Покажу вам дещо.

Вони пройшли через майстерню, досягли житлових приміщень і попхнули двері Жерміналевої кімнати. Дуже, майже по-чернечому, скромна, вона була вмебльована ліжком, шафою, етажеркою з книжками та журнальним столиком зі стільцем і настільною лампою.

Жерміналь нагнувся, витяг із-під ліжка спортивну торбу, розщібнув її і витрусив усе зсередини на матрац. По ліжку розсипалися годинники, браслети, намиста, каблучки.

Старі дивилися байдужими очима.

— Це для вас. — Жерміналь згорнув прикраси докупи. — У крамниці воно коштує понад дванадцять мільйонів песет, а то й усі п'ятнадцять. Якщо ви їх розберете і продаватимете по одній, то виторгуєте сім — вісім мільйонів.

— Навіщо воно нам? — здивувався Меркадер.

— Це ваше,— повторив Жерміналь. — Робіть із ним, що хочете. Можете купити нове обладнання і знову створити кооператив.

— Це крадене, команданте?

— Так, із «Кришталевого палацу». Ми вкрали понад сто мільйонів у прикрасах, а власник оголосив, буцімто всі п'ятсот, і йому мусили сплатити страховку. То було дивовижне пограбування, влаштоване поліцією у змові з власником ювелірної крамниці. — Жерміналь посміхнувся. — Виходить, у цих прикрас нема господаря, вони нічії. Візьміть їх.

— Ні,— заперечив Рамон.

— Мати мені розповідала, що ви з моїм дідом грабували ювелірні крамниці й банки. Чому ви не хочете їх узяти?

— Це робилося для діла. Роздобутими грішми ми сплачували застави за товаришів, які були під арештом, допомагали їхнім родинам, купували зброю,— відказав Меркадер.

— Яка різниця? Ці гроші також підуть на діло. Ви заснете тут кооператив, про що завжди мріяли. Навчатимете молодь.

— Ну, в такому разі,— перший озвався Рамон,— звичайно. Ти як, Меркаде-

ре?

— Ми вже старі для того, щоб збирати документи, ліцензії та все конечне для відкриття кооперативу. Але візьмемо ці прикраси, якщо ти залишишся з нами, команданте, і заснуєш кооператив. Ти молодий і знаєш, що слід робити.

На мить Жерміналь завагався. Глянув на коштовності й знову згріб їх у жмежню. Тоді сказав:

— Гаразд, заснуємо кооператив.

Меркадер із Рамоном перезирнулися. Меркадер радісно вигукнув і його підтримав брат. Обійнявшись, вони застрибали навколо ліжка. До них приеднався Жерміналь, і вони втрьох витинали гопки, радісно вигукуючи, доки попадали на ліжко, прямо на розкидані коштовності.

У кімнаті сиділи і стояли п'ятнадцять поліцаїв, до яких звертався Анхель.

— Неможливо, щоб у людини не було рідні, друзів, знайомих. Так не буває.

— Він майже не був зв'язаний зі злочинним світом,— зауважив похмурий бородань. — Увіч його багато хто знає, але чогось більшого ніхто сказати не може.

Слова попросив Рікардо. Він тримав перед себе на столі зшиток, до якого залирав, гортаючи сторінки.

— Народився шістдесят другого року. Батько невідомий. Від шістнадцяти до вісімнадцяти років перебував у виправній колонії, потім записався до легіону. Служив у Лараче й Алькасальківірі, до Валенсії повернувся у двадцять два роки, вісімдесят п'ятої, і на час зник з очей, аж поки через рік спіймався на пограбуванні бензоколонки в Кофрентес. Відсидів два роки у в'язниці, де познайомився зі Сліпаком та його ватагою, з якими й пограбував ювелірну крамницю «Кришталевий палац»... Решту ми вже знаємо.

— А де він був до своїх шістнадцяти років? — запитав Анхель. — На вулиці? Адже десь мусив мешкати, в когось... у рідні, у братів, у матері... Чи я знаю... Ви перевірили?

— Його мати була повія. Померла від цирозу печінки сімдеся того року і значилась як волоцюжка, без певного місця проживання.

Анхель заходив по кімнаті. Члени його групи й надіслані на допомогу службовці з бригади пильнували за ним. Нарешті він зупинився.

— Саме тут криється відгадка, мати мусила віддати його комусь на виховання, можливо, своїм господарям... кому-небудь... Відомостей про його перебування в жодному з інтернатів немає; тож до шістнадцяти він у когось мешкав. Через це й повернувся сюди, до Валенсії... Він прив'язаний до тих, хто виховав його в дитинстві. То останній його притулок. Перевірте все, що маєте, але так само не переставайте перетрушувати місто й натискайте на сексотів. Все, скінчили... до роботи.

Службовці з бригади вийшли з кабінету, голосно розмовляючи. Лишилися тільки члени групи боротьби з грабіжництвом.

Рікардо підійшов до трюмо в одному з кутків кімнати. Він уже раніше помітив подвійне відзеркалення Флореса, що стояв завмерлий у заціпенінні.

Рікардо приступив до дзеркала, відчуваючи, як йому стискає в горлі.

— Хто це? — спитався він у Фіто.

— Це? Та ніхто... такий собі вештанець, що йому шеф уставляє ума. Вже чотири години отак його тримає. Але, справді, хлопець запеклий.

Рікардо рушив до Анхеля, який розмовляв з Вісенте і Себастьяном.

— Анхелю,— покликав Рікардо, і той повернувся в його бік. — Що це означає?

— Дай мені спокій! — відмахнувся Анхель.

— Ти береш людей на муки, а це заборонено. Якщо ти цього не знаєш, то я тобі нагадую. Байдуже, нашо воно тобі, це називається піддавати тортурам.

— Та хто ти такий, аби вказувати, що я мушу робити?! — вибухнув Анхель.

— Я вже втомився від твоїх дурниць! Йолопе!

— По-перше, я не дозволю себе ображати, а по-друге, якщо ти негайно не відпустиш цього чоловіка, то я йду до Лагуни.

Анхель усміхнувся.

— Гаразд, Рікардо... Нікого я не мordую... А оцей... він просто чекав собі там, поки я розмовляв тут із вами. — Він повернувся до Вісенте. — Піди скажи, щоб він сів. Задоволений?

Рікардо вийшов з оперативної кімнати.

— Переживає за цигана,— мовив Анхель і повернувся до своїх підлеглих. — Чи хто бачив його раніше?

Усі звернули погляди на Флореса, що відбивався в дзеркалі, й похитали головами.

— Його звуть Мігель Амадор, і в нього два терміни за пограбування. Одне в Ла Коруні, а друге — у Сетубалі, в Португалії.

— Таки запеклий хлопець,— підкresлив Фіто.

— У Валенсії він уперше? — спитав Себастьян.

— Скидається на те,— відповів Анхель. — Приведіть його до мене знову і вийдіть. Треба його ще трохи помуштрувати.

Дід сидів у ї дальні, яка тут правила за кімнату для чекання. На стіні висів диплом фельдшера, виданий Валенсійською школою медичних асистентів 1956 року. Поруч — інший, хірурга.

Окрім Діда, в ї дальні рядком сиділи ще дві літні жінки та якийсь селянин.

Двері кабінету прочинилися, і звідти визирнув чоловік з гакуватим носом і в окулярах.

— Прошу, чия черга.

Дід підвівся і зайшов. На нього чекав Рікардо.

— Сюди, будь ласка,— Рікардо відчинив двері в коридор і провів Діда до своєї кімнати. — Тут буде краще.

Дід сів на стілець, а Рікардо сперся на повну книжок етажерку.

— Сподіваюсь, важливі новини,— проказав Дід.

— Так. Флорес зайшов у контакт з Анхелем.

— Мені це вже відомо. Він провів ніч у буцегарні. Ще щось?

— Я розкопав дещо про Жерміналя, і це, гадаю, допоможе нам вийти на нього. — Дід звів свої проникливі очі на хлопця й чекав. — Він онук відомого воєначальника Жерміналя Аресеса, команданте XIV зведенії дивізії. Той був наймолодшим республіканським генералом. Мати Жерміналева належала до Національної конфедерації праці, а конкретно — до профспілки деревообробників. Вона опинилася у в'язниці й померла від побоїв 1970 року.

— То й що? — спитав Дід.

Рікардо схвилювано засовався.

— У поліційних документах мати Жерміналя, Амалія Трідент, значиться як повія, без певного місця проживання, яка померла від цирозу печінки. А насправді все було інакше: Амалія Трідент, підпільний профспілковий ватажок, член Національної конфедерації праці, померла від побоїв поліції. Їй відбили печінку, звідси й діагноз про цироз.

Дід підвівся.

— Я дуже цікавлюсь історією, але зараз це не на часі. Нагадую: ми здійснюємо особливо важливу операцію.

— Хвилиночку, я закінчу. Дід Жерміналів був президентом профспілки теслярів та деревообробників, і мати продовжила родинну традицію. Старі республіканці Валенсії знають, ким був Жерміналь Аресес, знають і двох його друзів, братів Меркадер, також легендарних бійців Національної конфедерації праці. Брати Меркадери і досі живі чи принаймні ще були живі кілька років тому. Напевно, вони теслярутуть.

— Вони або у старечому домі, або ж померли,— зауважив Дід.

— Так чи так, треба знайти братів Меркадер, перш ніж їх знайде Анхель. Цю історію знають старі республіканці, й рано чи пізно про неї довідається й Анхель.

— Маєш рацію, хлопче. Твоє відкриття важливе. Мусимо відшукати Жерміналя, перш ніж Анхель його вколошкає. Адже хлопець дуже цінний свідок проти нього. Ти добре попрацював.

— То не моя заслуга,— заперечив Рікардо,— а моого батька. Він захоплювався комandanте Жерміналем Аресесом, воював у його дивізії.

Анхель зіжмакав віддруковані на комп'ютері дані.

— Так, цигане, так... тут сказано, що ти грабіжник... А цього разу за що тебе злапали?

— Мене звуть Мігель Амадор,— проказав Флорес.

Анхель сидів за своїм столом у порожній оперативній кімнаті, Флорес на-впроти нього. На неголеному обличчі у Флореса видніли синці від ударів. Анхель відкинувся на стільці.

— Відповідай на запитання!

— Напад на представників влади... Опір... гадаю.

— Ти в поліції не новак... Потягався по комісаріатах та відділках. Я це помітив, коли тебе перевозили... Одначе у твоїй картці сказано, що ти був затриманий лише двічі, одного разу в Ла Коруньї, другого — в Сетубалі, в Португалії... Як це так?

— Усі клітки однакові. Досить побувати в одній, аби знати решту.

— І лише двічі тебе зловили?

— Ні, звичайно.

Анхель не зводив очей із Флореса, спостерігаючи за його реакцією.

— Хто тебе «взяв» у Ла Коруньї? Рікельме?

— Ні, Пастор. Дон Andres Пастор.

— Він помер, тобі відомо?

Флорес стиснув плечима і вп'явся очима в коробку сигарет на столі.

— З якої ти родини?

— З родини Амадорів із Саламанки. Майже постійно ми мешкаємо в Португалії. Живемо з розведення худоби та інших тварин. Можна сигарету?

Анхель підсунув коробку, Флорес запалив і з насолодою втяг дим.

— Ти виглядаєш дуже кмітливим і хитрим... Що робиш у Валенсії?

— Змінив клімат.

— Маєш тут приятелів?

— Ні.

— Як це я ніколи про тебе не чував раніше?

— Я також про вас нічого не чував.

— То ще почуєш. Я можу зробити так, що ти вийдеш звідси на своїх рівних або ж тебе так нагодують товчениками, що не подужаєш проковтнути. Зрозуміло?

— Авжеж.

— А можу зробити й так, що заробиш купу грошей.

Флорес застиг із сигаретою в роті. Тоді вийняв її й повипльовував налиплі крихти тютюну.

— Можна це повторити трохи повільніше?

— Мені потрібна така людина, як ти. Якої тут не знають. Є грубі гроші, половина яких буде твоєю.

— Виходить, я втяг щасливого квитка, га, начальнику?

— Спокійно,— відрубав Анхель. — Я ще не вирішив остаточно.

Розділ восьмий

У Фіто була підстрижена борідчина, що контрастувала з його блідим як крейда обличчям. Від нього тхнуло дезодорантом. Фіто зупинив машину в другому ряду, навпроти маленької ювелірної крамниці, між бакалією та кіоском, під вивіскою «Ювелірні вироби та годинники. Крамниця Санчеса» і звернувся до Флореса.

— Дивись уважно, цигане.

— Ця дірка? Не знатуся, що можна звідси винести? Два «котли»¹ й намисто? — Флорес іронічно всміхнувся. — Не треба мене піддурювати.

— Піддурюють такі кмітливці, як ти,— Фіто запалив сигарету. — Господар крамниці — представник ювелірів... годинникарів, виробників прикрас... Най-пovажніший у цьому районі. Колекція зразків оцінюється у сто п'ятдесяти мільйонів песет. — Поліцай випустив дим, що розповзся по салону машини. — Ale ніхто не знає, що вона в нього нині у крамниці, адже, як правило, він тримає її у сейфі в банку.

Фіто повернувся й зітхнув.

— Доходить?

Флорес відкинувся назад на сидінні.

— Мені це не подобається.

¹ Жаргонне, означає «годинники».

Фіто пирснув сміхом.

— Як ти кажеш? Тобі не подобається? А що саме не подобається?

— Іти мені, а не тобі. Мені це не подобається.

— Та ти поясни! Чому тобі це не подобається, цигане?

Флорес знизав плечима і промовчав. Фіто не вгавав:

— Ну то що? Чому тобі це не подобається? Кажи.

— Надто усе вже легко, а я цього уникаю. Увійти, наставити пукавку й вийти зі ста п'ятдесятьма мільйонами — це так просто, що викликає підозру.

— Уся штука в тім, що ти не вийдеш зі ста п'ятдесятьма мільйонами. Доходить? — Фіто подивився на Флореса, ніби перед ним була розумово відстала дитина, що не хоче його зрозуміти. — А винесеш жменю дешевих годинників та браслетів... Нічого цінного, сміття... Але ювелір заявить, що у нього вкрали всю колекцію зразків.

Флорес якийсь час покусував губи.

— А службовці?

— Тут немає службовців, телепню. Будуть тільки крамар та його жінка, жодного клієнта. Ти зайдеш о дев'ятій ранку, коли вони відчиняють.

— Так, чудово. А що буде потім зі мною? Всі лягаві кинуться на лови — карний розшук, Головна бригада... внутрішня служба. Пограбування на сто п'ятдесят мільйонів — то не жарт, спокійно не спатимеш.

— Ми будемо вести розслідування.

— Так, дуже добре. — Флорес повернувся на своєму сидінні. — Але мені доведеться довго чекати — півроку. Страхові компанії не сплачують страховки за фактом пограбування, а проводять власне розслідування. Складнощі не в тому, щоб увійти, а в тому, щоб витримати півроку чи й більше, поки сплатять страховку, а ви заплатите мені.

Фіто вирячився на нього.

— То ти хочеш працювати чи ні?

— Я не хочу чекати півроку. Краще — бабки наперед, і я злинлю. А ви вже самі залагоджуєте справу зі страховкою, з крамарем та його матір'ю.

— Чого ти боїшся, цигане? Ти ж бо сказав, що все зробиш, тож не можеш відступати.

— Ідеться не про те, боюся я чи ні, Фіто.

— Он як?

— Так.

— Якого ж тоді біса ти коверзуеш? Ти що, нам не довіряєш?

За дві вулиці від них стояв новенький фургон блакитного кольору без віконець. На коробі був намальований негр із кошиком брудної близни і значилися адреси хімчисток.

Технік-оператор з густими бровами сидів у навушниках біля приймача. Голоси Фіто і Флореса звучали майже поруч і записувались на чотиридоріжковий магнітофон. Насуплений Дід сидів на довгій лаві й слухав розмову.

— ... ні, ти ж бо знаєш, що річ зовсім не в тім. Просто страхові компанії, як правило, тиснуть на поліцію... пропонують винагороди. А мені зовсім не цікаво відсиджуватися півроку, як кріт, поки ви віддасте належне.

Почувся звук заведеного двигуна.

— Вони поїхали, — кинув бровань.

Дід подався вперед на лаві.

— То що, ми їх не чутимо?

— Приймач працює лише в діапазоні чотири кілометри. — Бровань постукав у передліку, і з боку водія відчинилося маленьке віконце. Водій, хлопець у смугастій тенісці, просунув голову в віконце. — Гайда за ними, — наказав бровань.

— Добре, — кивнув водій і зачинив віконце.

Фургон рушив з місця.

— ... Де ми візьмемо ці два «лімони»? — Втомлений голос Фіто відбився луною у фургоні. — У нас немає грошей.

— Не треба мене підстъобувати й казати, що таке ви прокручуете вперше. Я певен, що ви маєте значно більше, ніж ці два «лімони», які мені кинете.

— Ох і проноза Флорес, — пробурмотів Дід. — Мудрагель. Давай, тисни далі.

— Не хитрий, цигане. Мене не перехитрюєш.

— Розповіси про все Анхелеві?

— Певно, що розповім.

— Та я ж бо небагато прошу, Фіто,— знову почувся Флоресів голос. — Я ж не кажу, що не піду до крамниці, аж ніяк. Ідеться про те, що довго чекати, півроку, а то й більше...

— Гаразд, стули писок! Мене вже нудить від цих твоїх півроку. Ми думали, ти кмітливий і крутий хлопець, а ти починаєш тепер комизитись. Слухай, якщо тобі це не підходить, то край. Таких хлопців, як ти, хоч греблю гати. Отже годі, облиш мене! Годі!

— Я можу сказати лише те, що вже сказав: я хочу це зробити, але...

— Стули пащеку, туди твою розтуди! Замовкни!

Меркадер розглядав Рікардо своїми маленькими приплющеними очицями крізь скельця окулярів. Рамон сидів у протилежному кутку майстерні, покриваючи пап'є-маше каркас із дроту, що поступово перетворювався на мавританського короля Гассана II.

Рікардо підступив до креслярської дошки, що її залишив Жерміналь. Він доторкнувся пальцем до аркуша паперу, де хлопець зобразив Феліпе Гонсалеса на троні.

— Дуже гарно, правда? — озвався Рікардо. — У вас є ще один працівник?

— Працівник? — вигукнув Меркадер. — Ба нема, нічим платити. Мені самому непереливки.

— Розумію, розумію, пане Меркадер. То що?

— Не вийде,— сказав Меркадер. — Ми не можемо виконати ваше замовлення. Дуже перепрошую, але ми з братом уже старі. Одного свята Фальяс уже досить для нас. Сила вже не та.

Рікардо звів очі й помітив скульптурний ансамбль «Ангел смерті».

— Шкода.

— Я дуже перепрошую, але нічим не можемо зарадити.

— Яка краса! — показав Рікардо на скульптуру. — Як вона називається?

— «Ангел смерті», — відказав Меркадер.

— Напроцуд вдала робота.

— Дякую, — вклонився старий.

Рікардо рушив до дверей і попрощався з Меркадером, потиснувши йому руку. Коли він зник, із контори вийшов Жерміналь, і Меркадер кинувся йому назустріч.

— То був поліцай! — вигукнув він. — Він тебе розшукує, комandanте!

— Та що ти верзеш, дідусю? Якби поліцай, то мене б уже схопив.

— Скинь полуду з очей, комandanте,— зауважив Рамон. — То був поліцай.

Я це відразу збагнув, щойно він сюди ступив.

Меркадер поклав руку на плече Жерміналеві.

— Ми стільки років ховалися від поліції, що відчуваємо її за версту, комandanте.

Жерміналь вислизнув з-під руки старого.

— Ми не на громадянській війні. Все це в минулому, і досить називати мене комandanте. Я не ваш комandanте. Ним був мій дідусь. І вже багато років, як він помер.

Старі перезирнулися.

— Нам треба негайно звідси забиратися,— проказав Рамон.

— Не меліть дурниць! — обернувшись до них Жерміналь. — Не знаєте, що базікаєте! Наче двоє божевільців!

У майстерні запала мовчанка. З вулиці долинув гуркіт автокара, дитячі вигуки й сміх.

— Перепрошую,— мовив Жерміналь. — Щиро перепрошую. Я не хотів цього казати. Якщо волієте, щоб я звідси пішов, то я негайно звірюся.

Брати загалдикали водночас:

— Щоб ти пішов сам, комandanте? Що за дурниці! Підемо втірох.

— Як завжди,— всміхнувся Меркадер. — З трьома ім не впоратись. Вони нас ніколи не могли спіймати. Ми можемо так сховатися, що вони стомляться нас розшукувати.

Жерміналь похитав головою.

— Ні, то мій клопіт. Не хочу вас уплутувати. Я піду сам.
Меркадер усміхнувся
— Куди підеш ти, туди за тобою й ми, команданте.
— А як же Фальяс? — запитав Жерміналь. — Невже квартал Кармелю не маємо цього року свята Фальяс?

— Нас зрозуміють, — запевнив Рамон. — Тут добрі люди.
Жерміналь опустився на старий стілець, завалений аркушами ескізів.
— Ну досить цього божевілля. То був не поліцай, а звичайний замовник, якого ви втратили. Повернімось до роботи.

Комісар Блас Кальсада залишив келих мансанілії на шинквасі кав'ярні «Барачина» і неквапом рушив до туалетної кімнати.

Флорес стояв біля пісуара, Дід прилаштувався поруч.
— Добра робота, — похвалив він Флореса. — Завдяки цьому записові ми їх накриємо. Але вони спритні, — зітхнув він. — Ой, клята простата.
— Коли будемо їх брати?

— Дуже скоро. Але важливо знайти Жерміналя. Він допоможе вивести їх на чисту воду.

Дід застібнув штани, підійшов до рукомийника, відкрутив крана і став мити руки. До туалету ніхто більше не заходив. Флорес став поруч із Дідом.

— Рікардо гадає, що зуміє знайти Жерміналя, перш ніж його розшукає Анхель і вб'є. Якщо так, то ми використаємо Жерміналя як свідка в нашому оскарженні.

— Я не можу змарнувати все життя у Валенсії, Бласе. Думаю, ти вже можеш затримати Анхеля. Маємо досить доказів.

Дід узявся сушити руки.

— Якщо знайдемо Жерміналя, матимемо ще більше.

Флорес витяг паперового утирача і радше зіжмакав його в руках, аніж витер руки.

— Що ти хочеш, Бласе? Схопити його на місці злочину? Застукити, коли він поцупить шмат ковбаси? Бога ради, Бласе, кінчай!

— Ще кілька днів, Мануелю. Якщо за цей час Рікардо нічого не з'ясує, підемо до керівництва із записами й побалакаємо з Анхелем.

Флорес пожбурив паперову кульку в кошика і не поцілив.

— Два дні, — кинув він.

Дід поплескав його по спині.

— Ти схожий на справжнього грабіжника, — всміхнувся він.

— А тобі подобається попихати людьми заради своїх прямх, Бласе.

— Дістанеш значну грошову винагороду за свої подвиги, Мануелю. Не кажучи вже про почесну відзнаку. Тобі ж бо не завадять зайлі бали для конкурсу на комісарську посаду.

— Не чіпай мене з цим конкурсом і марш звідси, бо як хтось зайде й побачить нас, то подумає, ти голубий.

— Відповідь із Португалії, — сказав службовець із відділку зв'язку. Він простиг папірця Анхелеві, який схопив його й перебіг очима.

— Там про нього не знають. За тих часів ніхто не грабував банку в Сетубалі. Анхель помахав телефонограмою, наче віялом.

— Певно, це просто відписка, — всміхнувся він.

— Мабуть, — погодився зв'язківець. — Бо комп'ютер показує, що пригоди в Португалії у нього були. Може, ще раз їм зателефонувати?

— Ні, не треба. Байдуже.

— Дивись, коли щось треба, скажи. До речі, Анхелю, подейкують, що ти станиш новим начальником бригади. Лагуна переїздить до Мадрида.

— Про що тільки не торочать.

— Бувай, Анхелю, — зв'язківець поплескав його по спині й рушив коридором.

Анхель повернувся і зайшов до оперативної кімнати. Вся група була у зборі, за винятком Вісенте й Рікардо.

Анхель сів на своє місце й замислився, погладжуючи телефонограму, отриману від португальської поліції.

— Де Рікардо? — запитав він.

Сорлі підвів голову:

— З оперативниками бригади.

Анхель мовчки кивнув.

— Ти йому дав завдання, — вів далі Сорлі, — координувати дії тих, кого підкинули нам на підмогу.

— Ви з Себастьяном, — звернувся Анхель до Сорлі, — простежите за ним. Я хочу знати, чим він займається і з ким від тієї миті, як прокинеться і аж доки ляже спати.

У кімнаті запала мовчанка.

— Щось сталося, Анхелю? — запитав Фіто. — Гадаєш, Рікардо?..

— Нічого я не гадаю. — Анхель відкинувся на стільці. Його важке обличчя наче скам'яніло. — Але ви розкажете мені все, чим він займається, бо в мене таке враження, ніби він сам хоче схопити Жерміналя. Виконуйте! — наказав він.

Сорлі та Себастьян підвелися й вийшли з кімнати. Фіто підступив до шефового столу й погладив борідчину.

— Нічого дивного, якщо Рікардо дійде до суті справи — він дуже тямущий, — зауважив Фіто. — Але не думаю, щоб він став діяти на власний розсуд. Він так не поведеться, — похитав головою Фіто. — Я його знаю.

— Може, не поведеться, а може, й навпаки. Невгадно. Ніхто не знає, як реагуватиме людина в ту чи ту мить. Не в цьому клопіт. Рікардо нічого не знає, підозрює і тільки. Втім, мене турбує зараз не Рікардо.

— Hi? Не Рікардо? А хто ж?

— Коли ти відмовив циганові?

— Циганові? — Фіто непорозуміло вперся очима в шефа. — Та я послав його під три чорти. Я ж бо тобі казав, що він зажадав отримати платню авансом, ще до роботи.

— Тож зв'яжися з ним знову і скажи, що ми передумали.

Фіто глянув на шефа, перетравлюючи сказане. Він звик до його манери планувати дії, наче розставляти фігури на шахівниці.

З Анхелем Фіто познайомився п'ять років тому, коли його перевели в цю групу з комісаріату в Бургосі. Анхеля саме настановили керівником щойно створеної групи боротьби з грабіжництвом, і з першого знайомства з ним Фіто зрозумів, що цей чоловік не схожий на решту всіх, із ким він зустрічався раніше. Здавалося, він умів зазирати тобі в душу, вгадуючи твої думки й те, що ти збираєшся зробити. Поруч із ним ти почувався певно й під захистом, не думав ні про що. Цей тягар — думати за них усіх — Анхель поклав на себе.

Уперше Фіто зрозумів, що з цим керівником зіб'є собі капітал на решту життя, тої ночі, коли вони брали банду південноамериканців, яка діяла на узбережжі, грабуючи дискотеки та ресторани. Вони поклали трьох із чотирьох бандитів, але в сутичці втратили бідолаху Веласкеса. Він досі його пам'ятає. Веласкес сконав на їхніх очах — навіть не довелося викликати «швидку допомогу».

У бандитському кублі вони знайшли зброю й награбовані протягом п'яти років речі. Окрім того, чужоземну валюту й півкіла найчистішого колумбійського кокаїну.

Анхель запропонував передати частину конфіскованих грошей і кокаїну Веласкесовій вдові та його трьом малолітнім дітям, щоб вони змогли влаштувати своє життя. Згодом напівжартома, напівловажно вони виришили, що, коли з будь-ким із них трапиться таке, як із Веласкесом, їхні вдови та діти не залишаться полішеними напризволяще чи на ласку міністерства, яке сплачуватиме їм мізерну компенсацію.

Усі одностайно пристали на цю угоду й призначили Анхеля скарбником фонду на випадок чиєсь загибелі на службі.

З кожною дниною фонд зростав, аж доки Анхель зібрав усіх і запропонував поділити доручений йому фонд. Він сказав, що безглуздо чекати смерті, аби інші скористалися грішми, які вони заробили, ризикуючи життям за мізерну платню. Він пам'ятає точно Анхелеві слова, сказані того дня:

— Наш обов'язок — дбати про те, щоб люди спали спокійно, аби їх не вбивали й не грабували, заради цього ми важимо життям. Ми працюємо по шістнадцять годин на добу, ніколи не бачимо своєї рідні й слабуємо на шлунок від гидотної їжі в забігайлівках. І що ж за це маємо? Нікчемну платню за ризик

наразитися на кулю чи ніж, ненависть і зневагу з боку тих, кого ми покликані боронити. Ніхто нас не любить, і не треба себе дурити: люди відчувають до нас огиду, бо в душі шанують злочинців, які багатіють усіма правдами й неправдами, ба навіть захоплюються ними.

Вони вирішили поділити фонд удіства, як його вони жартома називали, порівну, домовившись, що в разі загибелі когось із них решта мусить передати вдові десять відсотків одержаної частки.

Фіто тримав у сейфі в своєму будинку на узбережжі близько двадцяти восьми мільйонів песет у золотих зливках та діамантах і вважав, що кожен з його товаришів має таку саму суму. Він поперетопловав усі прикраси й повитягував з оправ самоцвіти. Протягом цих п'яти років він майже не користався своїм прихованим фондом. Трохи грошей на те, щоб розплатитися за будинок, трохи — на автомобіль, на навчання сина, на подорож-другу за кордон із сім'єю... дрібниці проти того, що він витратить, коли піде у відставку й започаткує власну справу чи стане жити, як ті мільйонери, що про них він знов з газет і кіно.

Він не вважав себе за кепського поліцая і здивувався б, якби хтось мав про нього таку думку. Те, що він робив, було справедливе. Страхові компанії відшкодовували збитки за вкрадені прикраси, ніхто нічого не втрачав, а він мав додаткову платню за те, що утримував вулиці чистими від злочинних елементів — чим займався, відколи вступив до поліції двадцять років тому.

Вбиваючи тварюк, що приносять лихо суспільству, він не відчував жодних докорів сумління. І спав спокійно, як святий.

Дужий поліцай на прізвище Маркес належав до слідчого відділку. Його колега, сорокап'ятирічний чоловік, що виглядав старішим і носив незмінного вовняного піджака, мав прізвище Суарес.

Тепер вони обидва сиділи, дуже зосереджені, навпроти столу комісара Лагуни в його кабінеті. То було велике похмуре приміщення, з килимом, у багатьох місцях пропаленим сигаретами. Довгий, напіврозвалений стіл використовували для періодичних зборів усіх керівників підрозділів.

Лагуна тримав у руках рапорт двох поліцій, складеного після відвідання ресторану «Плов».

Комісар поклав охайно віддруковані на машинці аркуші на завалений теками й телефонограмами стіл і кинув оком на поліцій. Він знов їх дуже добре, як і решту своєї бригади. Ці двоє були серйозні й працьовиті.

— А цьому Грудастому можна вірити? — спитав Лагуна.

Йому відповів старший за віком Суарес:

— Я ні за кого не дам собі руку відтяти, комісаре, але цього ми залякали обіцянкою закрити його заклад, що працює, скільки господаревій душі заманеться. По суті не в його інтересах нам брехати.

— Отож, Жерміналь був у цьому ресторані, — сказав, наче сам до себе, Лагуна і провів рукою по синюватій від заросту щоці.

— Цей ресторан якраз навпроти бару, де працювала його наречена, Вікі Пенагос, яку вбіто того дня...

Лагуна мовчки кивнув. Він не наважався висловити вголос те, про що думав, це було неможливо. Тож озвався товстошій, як важкоатлет, Маркес.

— Якщо ми візьмемо до уваги свідчення Грудастого, то виходить, що Жерміналь не вбивав Вікі Пенагос. Він вийшов з ресторану о чверть на п'яту ранку, а Вікі на той час була вже мертвa, як повідомив судовий лікар.

— Зрозумійте нас, комісаре, — мовив Суарес. — Ми не нашптувачі — ми чудово знаємо Анхеля і поважаємо його. Він наш колега. — Суарес трохи помовчав, а тоді додав: — Але гадаємо, що ви мусите про це знати.

Розділ дев'ятий

Фіто вже три роки, як жив у літніковому містечку на околицях Валенсії. У містечку було два басейни, один з них — олімпійського типу, та кілька тенісних kortів. Помешкання не розкішне, але й не таке вбоге, як той тьмяний і вологий поверх, що його він винайняв, коли одружився з Росаріо дванадцять років тому.

Фіто стояв біля великого вікна вітальні з комінком і спостерігав, як сусіди вимахують ракетками.

— Що ти робиш, Федеріко? — зненацька підійшовши ззаду, запитала дружина. Вона ніколи не називала його Фіто.

— А, це ти? — кинув він неуважно.

— А кому б ще бути, дурнику?

Вона притулилась до його вузької спини і скуювдила йому волосся на постилиці, як завжди робила від того часу, як вони були ще молодятами. Росаріо не була ні вродлива, ні худорлява, але зберегла дитячий усміх і дивовижну простодушність в очах. Отак вони й стояли якийсь час, аж поки Росаріо запитала:

— Знову служба?

Вони завжди казали «служба», а не «управління», «група» чи «поліція». Їхньою таємною мовою для дітей та сторонніх це називалося службою. Фіто не зворухнувся.

Росаріо нічого не знала про заховані мільйони. Не раз він думав відкритись їй, вигадуючи дивовижні страхові поліси, таємний вихід у відставку чи навіть виграш у лотерею. Але так і не наважився сказати, що вони мають значні статки в золоті та самоцітах, нажиті протягом останніх п'яти років його праці в групі боротьби з грабіжництвом.

Гроші на будинок, щоправда, незначну суму, він таки взяв з того так званого фонду вдівства, сказавши Росаріо, що це від банкіра, вдячного за швидке розкриття пограбування банку. Мовляв, банкір надав їм позику під дуже малий процент і без зазначення точного терміну сплати, у що Росаріо залюбки повірила. Тепер їхні діти гралися в садку, купалися в басейні й зростали здоровими і вродливими. Все це видавалося Фіто справедливим. Він би не мав і половини цього, якби жив лише на платню інспектора першого класу.

— Атож, клята служба, Росаріо,— зітхнув він, утулившись у вікно, але не бачачи тілистих і пітних сусідів, що грали втеніс ваги-переваги — як качки. — Бісова служба.

Як сказати жінці, що його керівник, такий самий поліцай, як і він, звелів йому вбити злочинця. Це було важко пояснити. Так само, як походження грошей. Одна річ — Сліпакова банда. Цей сучий син Сліпак домовився общахрувати своїх власних дружків і поділити гроші з Анхелем та його людьми. До того ж вони стріляли всі разом, і це було схоже на законну самооборону. Зовсім інше — пропозиція, чи, радше, Анхелів наказ убити цигана.

— Убий його, Фіто,— сказав він. — Вивези в поле і вбий, щоб це виглядало, наче зведення порахунків.

Фіто промовчав, не знайшовши, що відповісти. Він не сподівався такого. І не був вбивцею. За своє життя він нікого просто так, байдужою рукою, ще не вбив.

Він хотів був заперечити Анхелеві, що не треба вбивати цигана, бо той ніколи нікого не запродаст, а як і вчинить так, то ніхто йому не повірить. Адже то буде свідчення злочинця проти поліцая.

Та все виявилося марним, і він здивувався тій жорстокості й ненависті, що крилися в Анхелі.

Фіто обернувся й сумно всміхнувся до дружини.

— Мушу йти,— мовив він. — Понаднормова робота на службі.

— Якби тобі платили за всі ті понаднормові години, ми вже були б мільйонерами,— зауважила жінка.

— Ми і так мільйонери,— відказав Фіто.

Він відступив від дружини і рушив до кімнати, що була без жодної потреби в тому вмебльовані під його кабінет, відімкнув ключем шухляду столу і витяг звідти револьвера «Лъяма» 38 калібу, що на нього він розжився під час одного наскоку і якого зберігав без декларування. Він засунув револьвера за пасок, під кобуру своєї службової зброї і подався до гаража.

Флорес жив у третьорядному готелі, досить чистенькому й недорогому, неподалік від кварталу Кармело. Будинок був старий і поступово розсипався, але постіль міняли раз на тиждень, і в кімнатах не водилося блощиць.

У Флоресовім номері, що дивився на вулицю, стояло широке й високе ліжко, дерев'яна шафа, два облуپлені нічні столики й рукомийник, звідки постійно крапало, із дзеркалом.

Флорес сновигав по кімнаті, а Рікардо дивився з вікна на вулицю.

— Меркадер? Брати Меркадер? Ти певен?

— Так,— кивнув Рікардо, не відриваючись від вікна. — Власне, майже певен. Брати Меркадер були...

— За операцію відповідає Дід, а не я... — урвав Флорес. — Чому ти мені це кажеш? Я тебе не розумію, Рікардо. Чого ти хочеш?

Рікардо рвучко обернувся.

— Десять чоловік із бригади порпаються зараз у Жерміналевому минулому й рано чи пізно довідаються про братів Меркадер. Мусимо їм перешкодити схопити Жерміналя... Нам треба діяти швидше й боронити хлопця. А то Анхель його вб'є.

— А ти не перебільшуєш?

— Анітрохи.

— Ти знаєш, як воно буває, коли у службовому розслідуванні використовують свідчення злочинців. Ім ніхто не вірить, а найменше наші. Я не прихильник того, щоб використовувати Жерміналя... у нас уже є записи й мої свідчення... Цього досить, аби притягти до відповідальності Анхеля. А що тобі сказав Дід?

— Не знаю... Я не міг з ним побалакати. Його не було на місці, і ніхто не знає, де він. Я залишив цидулку.

— Тоді нічого не роби. Хай затримають Жерміналя. Анхелеві небагато лишилося.

Рікардо під Флоресовим поглядом пройшовся сюди-туди кімнатою.

— Анхель його вб'є,— повторив він.

— Та вони ж бо не вбивці! — вигукнув Флорес. — Побійся Бога! Невже ти вважаєш, що вони здатні на вбивство? Що вся група наших колег перетворилася на вбивць?

— Так,— підтвердив Рікардо. — Достеменно так.

— Невже вони здатні байдужою рукою вбивати? Як кати?

— Анхель на це здатний. Він божевільний, Флоресе... Інші... про них не знаю. Але Анхель — напевно. Він психопат.

— То що ти пропонуєш? Щоб я пішов за Жерміналем і затримав його? Хіба ти не розумієш, що я не керую операцією. Керівник — Кальсада. Знайди його й погомони з ним.

— Я гадав, ти рішучіший, та, бачу, помилувся. — Рікардо рушив до дверей. Тоді обернувся: — Сиди тут спокійно.

— Ти кажеш про рішучість? Досить діяти на власний розсуд. Ти не мав сюди приходити. Про це ясно було сказано, пам'ятаєш? Цілком можливо, що за тобою стежать.

— Я поліцай! — вигукнув Рікардо. — І чудово бачу, коли за мною стежать, а коли ні!

Він щосили шарпнув двері.

— Так чи так, дякую за інформацію про те, де ховається Жерміналь,— кинув Флорес.

— Тепер я розумію, чому тебе вибрал Дід для цієї роботи,—повільно мовив Рікардо. — Бо ти слухняне ягнятко.

Він хриснув дверима, а Флорес подумав: «Кретин», а тоді: «Мене вибрав Дід, бо я циган».

Він присів на ліжко. «Слухняне ягнятко?» — перепитав він подумки.

Лагуна безшлесно зайшов до кімнати й побачив Анхеля, що під світлом настільної лампи поринув у читання якихось паперів. Комісар мимоволі зиркнув на годинника: пів на десяту вечора. Анхель усміхнувся.

— Не дивуйся, що я так засидівся, Лагуно. У мене нема сім'ї, й ніхто на мене не чекає. А вдома я нудьгую.

Лагуна залишився серйозним, не відповівши звичним жартом.

— Я вже йду додому,— він обвів поглядом порожню кімнату. — А де твої люди?

— Розслідують. Нишпорять по всьому місту. Жерміналеві не втекти, от побачиш.

Лагуна мовчки кивнув. Він не запропонував, як бувало раніше, піти перехилити кілька чарок, перш ніж повернатися додому, а лише зауважив:

— Я б не хотів, щоб Жерміналя вбили, Анхелю.

— Вбили? Чому ти це кажеш? Не крути, Лагуно... Невже ти гадаєш, ніби я якийсь там суворий месник чи щось таке?

Лагуна хотів був витиснути з себе товариський усміх, та не спромігся. Відчиналися двері, й зазирнув білявий поліцай Вісенте, на прізвисько Швед.

— Добривечір, комісаре. Я йду додому, Анхелю, наразі ніяких новин. Побалакаємо завтра.

— Гаразд, до завтряного. — Анхель повернувся до Лагуни. — Чому ти це скав з про Жерміналя, Лагуно? Я не вбиваю людей у такий спосіб. Я тебе щось не розумію.

Лагуна повернув голову:

— Та нічого, старий, нічого. Працюй. До завтряного.

Анхель дочекався, поки Лагунині кроки завмерли у порожньому коридорі управління, тоді склав Флоресову справу в шухляду і вийшов з приміщення.

Швед чекав на нього в окремій кабіні бару «Тангара», цмулячи холодне пиво. Поряд сидів Сорлі зі своїм улюбленим напоєм — оршадом з горілкою. Він називав його «російським молоком».

Анхель важко опустився на стілець з кухлем пива в руці. Щонайперше він запитав:

— А де Фіто?

Вісенте стенув плечима.

— Я його не бачив після того, як він пішов додому. Не знаєш, де він, Сорлі?

— Ні, — відповів той, прикладаючись до чарки.

— А Себас? — знову запитав Анхель. — Де цей недоумок?

— Он, біля шинквасу, — показав Швед. — Здається, зустрів свою любаску.

Зараз приайде.

— Спекотно, — зауважив Сорлі.

— Припиняємо справу з ювелірною крамницею, — кинув Анхель. — На якийсь час забудьмо про фонд удіств.

Його підлеглі уважно поглянули на нього.

— Що сталося, Анхелю? — поцікавився Швед. — Я бачив Лагуну, який...

— Нічого не сталося, — відрубав Анхель. — Нічогісінько, але на якийсь час усе припиняємо.

— А ловити Жерміналя? — здивувався Сорлі.

— Це залишається, і це терміново, — зазначив Анхель. — Треба з ним покінчити.

Сорлі зітхнув.

— Тоді все гаразд, бо Себас має сенсаційну новину. Зараз побачиш.

— Фіто не приайде? — запитав Швед.

— Приайде! — відрубав Анхель. — Ну що там робить цей дурноверхий Себастіян?

Швед розсунув завіски кабіни і вголос покликав Себаса, жестами показуючи, щоб той поквапився. Тоді повернувся до столу і сів. За мить зайшов Себастіян, тягнучи ногу й усміхаючись, але відразу спохмурнів, відчувши загальну атмосферу.

— Та сядь ти вже врешті! — показав на стільця Анхель. — І розповідай, до чого ти там докопався?

Себас присів і посовав стільця, вмощуючись вигідніше.

— Що в біса тут діється? Наче якась поминальна служба. — Він обвів поглядом товаришів. — А Фіто де?

— Хто ще раз запитає про Фіто, дістане по довбешці, присягаю Божою Матір'ю, — пообіцяв Сорлі. — Ви що, всі подуріли?

— Фіто ще не прийшов, але незабаром приайде, — пояснив Вісенте. — Задоволені? Все ясно?

— Гаразд, гаразд... Хай йому грець...

— То про що ти там дізнався? — стомлено запитав Анхель і покрутів у руках кухоль з пивом. — Ну ж бо, викладай!

— Ти здурієш, Анхелю. Знаєш, що я вивідав?

— Знову за своє, — наголосив Вісенте, і Себас осудливо на нього глипнув.

— Ти не повіриш. Знаєш, що робив Рікардо, наш цяця-хлопчик?

- Та скажеш ти врешті чи ні?
 - Він нишпорив по всіх майстернях, де виробляють статуї на свято Фальяс.
- Отак-то... Не сподівався?
- Анхель умить напружився.
- Майстерні з виготовлення статуй... Далі.
 - А тепер найцікавіше... Сьогодні ввечері він був у пансіоні, де живе циган.
- Я бачив оцими очима, що їх струблить хробаки,— розретався Себас.

Фіто заїхав на порожній пляж, вимкнув двигуна та фари і нерухомо завмер у машині, дивлячись на чайок та на темне розхвилюване море.

Ніздрі ловили якийсь дивний запах солоності й гнилини, вологий, гострий аромат органічного розпаду, і Фіто раптом подумав, що то запах жінки. Він відчув радісне збудження, так наче відкрив щось таємне й темне.

Він відкинувся на сидінні й подумав про свою дружину, дітей та листа, що він укинув до поштової скриньки. Заплюшивши очі, спробував зосерeditись на запаху, що огортає його хвилями, і тоді пригадав свою матір, померлу багато років тому, відчуваючи, як йому гірко здавило в горлі. Він побачив її в яскравих спідницях, з руками, роз'їденими від постійного прання, почув її голос та дзенькіт браслетів і пригадав речі, які вважав давно похованими в закамарках пам'яті.

— Мамо,— прошепотів він і всміхнувся з заплющеними очима.

Тоді спробував подумати про батька й не зміг. У голові зринав лише єдиний образ: засмучена й пригнічена батькова постать біля труни матері.

Він хотів повернутися думками до дружини з дітьми та майбутнього, яке воно матимуть, успадкувавши приховані ним гроші, але думки його повернулися знов до матері, до того дня, коли йому вручили жетон поліцая, і вона цілу ніч перешивала й підганяла батьків костюм, який був йому завеликий.

Він пригадав, як вона поглянула на нього, коли він сідав на потяг, виrushаючи до Мадрида по жетон та своє призначення, як заплакала і кинулась йому на шию, заливаючи костюм слізми.

Фіто розплюшився, неквапом витяг із-за паска важкого револьвера «Лъям» 38 калібр і приставив його до горла, вище борлака. Він зінав, що постріли в рота бувають непевні й часто лишають людей без голосу та горлянки, але не поズбавляють життя. А жити йому більше не хотілося.

Він щосили натис на гачка, і чайки стрімко шугнули вгору, налякані пострілом.

Розділ десятий

Прикраси були у крамній торбинці, а гроші в газетному згортку, перев'язаному мотузкою. Жерміналь поклав торбинку в одну валізку, згорток — у другу, прикладав їх зверху одягом і защібнув валізки.

— А ти не береш багажу, команданте? — запитав Меркадер.

— Ні,— відповів Жерміналь. — Не треба.

Рамон одягнув чорні штани з чорним піджаком, застебнувши на ньому всі три гудзики. Цей костюм 1936 року одягався лише чотири рази. Він зберігався в торбинці з нафталіном і досі не втратив пристойного вигляду. Тепер він воскрешав тогочасну моду.

— Ну як тобі, команданте? — запитав Рамон. — Найкраще вбиратись, як буржуа,— так ми залишимося непомітними.

На Меркадері був такий самий костюм з широкими плечима, тільки з сіро-големанжу. Краватки жоден з них не пов'язав з тієї простої причини, що вони їх не мали.

— Готові? — спитав Меркадер і підхопив свою валізку.

Цієї хвилі у двері подзвонили, і Меркадер упустив валізку.

— Вони прийшли раніше, ніж ми гадали,— пробурмотів Рамон.

— Ми відчинимо, команданте, а ти нас прикриєш. Гаразд?

— Ідіть, відчиняйте,— прошепотів Жерміналь. — Я вас тут почекаю.

Старі вийшли з Жерміналевої спальні, а він присів на ліжко і став розглядати на стіні стару афішу Буенавентури Дурруті.

Почувши розмову, Жерміналь трохи прочинив двері. Він побачив у глибині майстерні двох братів та Флореса, витяг із-за паска пістолет і звів кутутика.

Меркадер не зводив із Флореса своїх приплющених очей, поки той розмовляв з його братом. Цей тип, що цікавився Жерміналем, не був схожий на поліцая, а радше нагадував одного з молодих портових шибайголів. До того ж він був циган, і це ще більше збивало з пантелику. А проте інстинкт підказував Меркадерові, що цей чорнявий говіркий хлопець — поліцай.

Поліцаям притаманна звичка, зайшовши до кімнати, охопити її відразу одним поглядом і дивитися на людей, наче крізь приціл, а цей балакучий циган лише повів очима по майстерні.

— Нема чого боятися,— сказав Флорес. — Я Жерміналів приятель, відбував з ним термін. Саме він і розповів мені про вас.

— Ми вже вам сказали, що не знаємо ніякого Жерміналя,— заперечив Рамон. — Якщо ви негайно не заберетеся звідси, ми викличемо поліцію.

— Послухайте, мені треба поговорити з Жерміналем. Лише скажіть йому, що я не зв'язаний з Анхелем і що ми маємо про дещо домовитись.

— Це поліцай,— оголосив Меркадер. — Тепер я переконаний. Будьте ласкаві забиратися геть, а то я заявлю, що ви вдерлися в житло без дозволу.

— Облиш його, дідуся,— озвався з протилежного кінця майстерні Жерміналь.

Брати обернулися до Жерміналя, а той, наставивши пістолета на Флореса, рушив на нього. Флорес не поворухнувся.

— Шо мається на увазі під словами «не зв'язаний з Анхелем»?

Флорес зачекав, поки він підійде ближче. Жерміналь виглядав молодшим, ніж на світлинах, розліплених по місту. Флорес дав йому на око років двадцять чотири-двадцять п'ять, хоч він був із тих, хто виглядає молодшим за свій вік.

Наблизившись, Жерміналь запитав:

— Хто ти такий?

— Мене звуть Мануель Флорес, і я працюю в службі внутрішнього розслідування.

— Я тобі не вірю. Тебе підіслав Анхель, га?

— Якби ти мені не вірив, то вистрелив би від дверей, але ти цього не зробив. Отож бодай трохи та повірив.

— Команданте,— запропонував Меркадер,— трісни його пістолетом по голові, ми його зв'яжемо і втечимо. Він прийшов сам.

— Це ви встигнете зробити будь-коли. Спершу — вислухайте мене, Жерміналю.

— Огрій його пістолетом! — підхопив Рамон. — Ну ж бо, команданте!

— Цільте! — крикнув Жерміналь. — Беріть валізи і негайно забирайтесь звідси!

— Ale ж бо, команданте!

— Мовчіть! Я ж бо справді ваш команданте? Так чи ні?

— Так,— пробурмотів Меркадер.

— Отож слухайтесь. Я знаю, що роблю. А ти,— повернувшись він до Флореса,— піднеси руки догори й облиш посміхатися! Мені це не до вподоби!

Флорес підніс руки.

— Я не озброєний.

— Це ми зараз перевіримо. А ви йдіть, мерщі! Востаннє повторюю!

Старі перетнули майстерню і невдовзі повернулися з валізками в руках. Вони зробили останню спробу.

— Команданте,— озвався Меркадер. — Не треба жертвувати собою задля нас.

— Усе, йдіть! — відрубав Жерміналь, не зводячи пістолета з Флореса. — Якщо буде кепсько, робимо, як домовлялися.

— Згода, команданте. Щасливо! — попрощається Рамон.

— Щасливо! — відповів Жерміналь.

Коли старі вийшли, Жерміналь опустив пістолета, згорнувши на грудях руки. Флорес також опустив руки.

— Тільки без жартів, а то пришию,— застеріг Жерміналь. — Мені все одно. А тепер розкажи, що таке внутрішнє розслідування. Я хочу знати.

Флорес розглядав «Ангела смерті», уже відлитого в гіпсі, відшліфованого й поставленого на підставу.

— Дуже гарно,— відзначив Флорес, і Жерміналь трохи відвернувся.

Флорес наскочив на нього й обхопив його руками. Він притис пістолета

до хлопцевих грудей, не даючи ним поворухнути, і двічі вдарив Жерміналь по ший.

Жерміналь заточився і впав на підлогу, а Флорес заволодів зброєю. То був тупорилій дев'ятинабійний автоматичний пістолет. Флорес повитягував набої і кинув пістолета додолу.

Жерміналь потер забите місце, люто світлячи очима. Втім, вираз його обличчя змінився, коли він побачив пістолета на підлозі, лише за кілька метрів від себе. Флорес пильнував за ним.

— Можемо тепер побалакати спокійно? — спитався він. — Ти поцікавився, що таке внутрішнє розслідування, так? Я тобі відповім. Тривалий час ми «ведемо» Анхеля та його команду. Але для того, щоб оскаржити його та його людей, нам потрібні свідчення. Для цього нам потрібен ти, і я пропоную тобі угоду.

Жерміналь звівся на ноги, кинув оком на Флореса, тоді на пістолета.

— Не слід усе псувати,— вів далі Флорес. — Не підводь своїх старих. Я хочу поговорити з тобою, тільки й того.

— Поліція проти поліції?

— Саме це і є внутрішнім розслідуванням. Окрема бригада у структурі самої поліції. Її щойно створили. Поліція поліції. Зрозумів?

— Не макоцвітний,— сказав Жерміналь із притиском.

— Ми пропонуємо тобі угоду. Ти свідчиш проти Анхеля та його групи, а тобі за це присуджують мінімальний термін і передають справу відразу в останню інстанцію. Ти ж бо не вбивця, тільки пограбував кілька ювелірних крамниць та один-два банки. Що скажеш?

Жерміналь присів на стілець біля робочого верстата, де стояли макети статуй для найближчих свят, і став бавитися вуглиною.

— Єдине, про що мені відомо, то це про угоду між Анхелем та Сліпаком. Нам доручили залісти до «Кришталевого палацу» і забрати все, що було на вітринах... Десь лимонів із двадцять п'ять у прикрасах. Усе було підлаштовано, а крамар змовився з Анхелем та Сліпаком про те, що оголосить пограбування на суму в сто лимонів. Ця цифра з'явилася в газетах. У такий спосіб він дістав страховку й поклав до кишені решту грошей. Потім Анхель убив Сліпака і братів Туррего. Я саме був у задній кімнаті, й мені пощастило вискочити у вікно, інакше Анхель поклав би й мене.

— Оце, власне, ти й мусиш засвідчити.

Жерміналь усе так само крутив у руках вуглину. Тоді звів голову і всміхнувся до Флореса.

— Знаєш, я хотів би знову малювати з моїми дідусями. Як, кажеш, тебе звату?

— Мануель Флорес. Інспектор Мануель Флорес. Я з Головної бригади.

— А як ти на мене вийшов?

— Насправді вийшов не я, а хлопчина з тієї самої групи Анхеля. Він мені й розповів.

— Що ж, я радий. Дуже радий,— сказав Жерміналь.

У машині було справжнє пекло, і відчинені віконця не рятували. М'які сидіння липли до штанів і невдовзі ти вже весь обливався потом, що заплямовував сорочку та просочувався крізь піджак, і вже мріяв лише про холодне пиво та затінок біля водограю. І більше ні про що, і ще нарікав на кляте завдання вичікувати.

Бісенте, на прізвисько Швед, посовався на сидінні, облизав сухі губи.

Сорлі, що сидів поруч, випередив його репліку.

— Тільки не кажи знову, що тебе мучить спрага. Ти вже тричі про це казав. Ми також хочемо пити.

Себастьян, що сидів на місці водія, промовчав. Насправді вони під час вичікування майже не розмовляли. Бракувало Фіто, який завжди сидів попереду. Хоч він і не був балакун, але його відсутність відчуvalась.

Усі вони навідали вдову й відразу пішли геть. Поховання мало відбутися завтра. Ніхто з них не хотів перший висловити думку про самогубство Фіто. Здавалося, в машині всі повмирали: не люди — воскові ляльки.

Вони ще не торкалися питання про фонд удівства. Гадали, що ініціатива має

йти від Анхеля. Так чи так, слід було почекати, доки вдова заспокоїться. А тоді уже все вирішити.

Перший не витримав Себастьян:

— Він приставив пістолет до горла,— проказав він. — І бах! — мозок... дoletів до найближчого кварталу... Я запитую: чому? Фіто ж... був... нормальний.

— Звідки ти знаєш? Зазираєй йому в душу?

Завжди спокійний Себастьян спалахнув.

— Він був наш товариш! Чотири роки ми працювали разом!

— То ю що?! Ти хочеш сказати, що знав його? А ти сам себе знаєш?

— Заткніть пельки! — вибухнув Швед. — Годі!

Сорлі та Себастьян умовкли. А Швед тихо вів далі, наче розмірковував угодос:

— Не можу збегнути, чому він застрелився в такий спосіб...

— Він завжди був із жуками в голові. Мабуть, його довела жінка. Тільки його.

— Не дзижчи,— урвав його Себастьян. — Досить патякати.

— Ну, а що ж тоді? Вони погиркалися, і він пустив собі кулю. Що тут дивного? Тебе ніколи не брала така хітъ? Взяти пукавку й покласти всьому край?

— Фіто не був розчарований у житті.

— Тоді він пальнув у себе, бо був телепень. Кат його мамі, Шведе, поясни, прошу.

— Я лише кажу, що він не був розчарований. І це відчувалося. Його старший син закінчив коледж із високими оцінками, і він за це купив йому мотоцикла. Він мені казав, що син хоче стати архітектором і що йому добре даетсяя математика. Такий чоловік не заподіє собі смерті.

— Ти що, гадаєш?..

— Ні,— урвав Швед. — Він сам наклав на себе руки... Я читав рапорт медексперта... До того ж там були свідки: подружжя за тридцять метрів у машині. Вони гадали, що то якийсь гава і вже зібралися були їхати, коли почули постріл.

— Бах! — вигукнув Себастьян і вклав два пальці до рота. — Бах! Бах!

— Облиш ці дурниці! У тебе наче не всі дома! — вибухнув Сорлі.

— Я б виплив холденського пивця,— проказав Швед. — Дешевенського, яке я люблю. Я тут сьогодні ще трохи — й підсмажусь.

Ніхто його не підтримав, і всі знову наче поснули в напруженій мовчанці, прикипівши очима до дверей майстерні святкових статуй. Вони сиділи втрьох у машині, припаркованій за п'ятдесят метрів від старої майстерні.

У тиші вони почули кроки Анхеля, що наблизався до машини. Не треба було обергатися і пересвідчуватися: то були його знайомі легкі кроки. Сторожкі й обережні, немовби він плив по асфальту. У віконці з'явилось велике й холодне Анхелеве обличчя. Він відчинив дверцята й сів на переднє сидіння, де зазвичай сидів Фіто. Тоді обернувся:

— Пекельна спека, співчуваю. Я не міг прийти раніше. Ну що тут?

— Нічого,— відповів за всіх Себастьян. — Зайшов циган, а потім вийшли двоє дідів із валіzkами кам'яного віку. Ні циган, ні Жерміналь не виходили.

— А чорного ходу немає?

— Ні, навіть вікон немає,— знову озвався Себастьян. — Вони всередині.

— Тут страшенно спека,— бовкнув Швед, аби щось сказати. — Незабаром підсмажимось.

— Хтось іще знає? — запитав Анхель. — Із бригади?

Сорлі похитав головою.

— Ми стежили за циганом до цього місця. Так, як ти нам сказав.

— Дуже добре,— кивнув Анхель. — Тут і справді можна смажити бітеники. Страх яка спека.

— Еге ж,— підхопив Швед.

— А що ти думаєш, Анхель? Хто цей меткий циган? Чому він прийшов до Жерміналя? Він був з ним зв'язаний? Чи що тут у бісової матері діється?

Знову в машині запала тяжка мовчанка. Вісенте засовався, віддираючи штани від сидіння. Він відчув, як піт побіг у нього з-під пахви до пояса. Кобура під пахвою розм'якла від поту, що заліяв і браунінг бельгійського виробництва — його улюблену зброю.

Як це бридко — пітніти! Поліцайське ремесло — не мед, але найгірше —

отакі засідки. Вісенте зрозумів у цю мить Фіто. Він мав рацію, коли пускав собі кулю в рота на безлюдному пляжі, дивлячись на море.

Вісенте пройняв дрож, перш ніж озвався Анхель.

У Лагуни було попелясте обличчя, немовби у нього всередині все вигоріло і лишилися самі шкіра та кістки. Він сидів на софі в начальника, поклавши великі руки на стегна, нерухомий, наче малюнок на стіні.

Цілі чотири години він слухав магнітофонні записи, що їх Дід спритно і швидко міняв та прокручував. Начальник загадав принести з поблизької кав'ярні бутерброди й каву, але ніхто не торкнувся ані наїдків, ані трунків. Вони почали о дванадцятій дня і все прослухали майже без передиху. На столі лежав також лист, надісланий Фіто Лагуні, який вони втрьох прочитали.

У начальника, щоразу як він чув Анхелів голос на плівці, вихоплювався з горла якийсь дивний звук. Кілька разів начальник підхоплювався з крісла і починав бігати просторим кабінетом, дрібочучи сюди-туди, то підбігаючи до вікна, то відступаючи від нього. Одного разу він наказав зупинити принесений Дідом магнітофон і вийшов до свого туалету навпроти. Коли він повернувся, Лагуна все так само сидів нерухомо, а Дід уже вкотре перечитував листа Фіто.

Через чотири години Лагуна ворухнувся на своєму місці, а Дід сказав:

— У нас є ще багато плівок, але ці найважливіші, ми їх передамо до трибуналу. Є також оцей лист і передбачаються Жерміналеві свідчення. Один з моїх працівників зараз у нього, щоб відвести в безпечне місце. Цього всього досить, аби висунути звинувачення проти Анхеля та його людей.

Дід зиркнув на начальника та на Лагуну.

— Неймовірно, неймовірно,— зітхнув начальник. — Якщо дізнається преса, це буде бомба.

— Не треба, щоб вона дізналась,— зауважив Дід.

— Але ж відбудеться суд, а суди прилюдні. Винесуть усю брудну білизну. — Начальник сумно всміхнувся. — Мене усунуть із посади. Певніше, нас обох, Лагуно. Можемо вже вважати себе за звільнених.

— Не думаю, що до цього дійде,— зауважив Дід. — Треба дати зрозуміти пресі, що ви також причетні до розкриття. Безперечно, вам доведеться свідчити в суді. Адже ви були безпосередніми Анхелевими командирами.

— Величезна діжка з лайнем, підставлена під вентилятор,— зауважив начальник і втер обличчя, наче й справді той вентилятор уже запрацював. — Анхель — один з найрясніше відзначених нагородами поліціаїв у країні. Рекордсмен з медалей і громадських ушанувань. Сучий син, як він нас підставляє. — Він звернувся до Діда: — Послухай, Кальсадо... Я насилу йму віри, що Анхель... тобто, я хочу сказати, що плівки можуть бути змонтованими, і в суді...

— Знаємо,— урвав Дід. — Із самими плівками ми нікуди й не потикалися б. Тож головні докази — свідчення Жерміналя і цей лист,— він ляскнув по листу рукою. — Ми звинуватимо його у вбивстві нареченої цього хлопця, Вікі Пенагос, та Сліпакової зграї, у перевищенні службових повноважень, пограбуванні, порушенні закону тощо.

Начальник підхопився на ноги і знову задріботів по кабінету. Біля вікна він зупинився й обернувся. Обличчя йому засяяло.

— Ми затримаємо їх усіх сьогодні ж, у них вдома. — Він затер руки. — На ранок дамо повідомлення до преси, а ввечері я зберу газетярів, щоб пояснити становище. — Він підступив до софи, спинився й крутнувсь на місці. — Я хочу, щоб керівництво виглядало рушиєм усього розслідування. Я наговорю пресі цілій міх, а ти стоятимеш поруч зі мною, Лагуно.

— Я вже вибув із гри,— заперечив Лагуна безбарвним голосом. — Я піду.

— Та що ти таке кажеш? Невже не розумієш, коли ми виступимо як ініціатори розслідування, то будемо врятовані?

— Нічого не маю проти,— погодився Дід.

— Я покличу пресу. Мусимо якнайретельніше продумати повідомлення.

Лагуна підвівся. Дуже повільно, немовби додав у зрості.

— Ні,— відкazав він. — На мене не розрахуй.

— Та не будь дурнем, Лагуно!

Комікар повернувся до начальника обличчям, покритим дивною сіруватою блідістю.

— Я ж бо сказав, на мене не розраховуй.

Він відчинив двері й рушив коридором до брудного кабінету своєї бригади. Твердою ходою, як завжди, трохи перевальцем. Працівники віталися з ним дорогою.

Флорес додрукував на машинці Жерміналеву заяву й витяг аркуша.

— Хочеш прочитати? — спітав він.

— Не треба. Давай, підпиши.

Жерміналь поставив унизу підпис, дату і номер свого особистого посвідчення, як йому загадав Флорес.

— А тепер до прокуратури,— зазначив Флорес. — Гадаю, з цією заявою тебе відпустять під невелику заставу. А тоді відбудеться розгляд справи і складення вироку. Ти запевне відсидаш у в'язниці недовго.

— Ходімо,— погодився Жерміналь. — Що раніше, то краще. Однаково я зізнався.

Вони підійшли до дверей майстерні. Флорес відчинив двері і відступив набік, пропускаючи Жерміналя. Того запхав назад Анхель, який удерся до майстерні наче смерч, наставивши на Жерміналя зброю. За ним упхалися Швед, Себастьян і Сорлі, зачинивши за собою двері.

— До стіни! — вигукнув Анхель. — До стіни!

Флореса штовхнули щосили — аж він увігнався обличчям у побілену стіну майстерні. Він відчув, як його обшукали з голови до ніг. Відібрали Жерміналеву заяву і набої.

Сорлі помахав трьома віддрукованими аркушами.

— Дивись-но, що тут, Анхелю,— проказав він — Розкішно!

— Я поліцай,— заявив Флорес, стримуючи тремтіння в голосі. Усі вперли в нього очі. — Старший інспектор Мануель Флорес.

Анхель вишкірився, тримаючи в руках Жерміналеву заяву.

— Я так і думав,— кинув він. — Внутрішнє розслідування?

— Головна бригада, спецгрупа.

— Хвилиночку,— втрутися Швед. — Ти хочеш сказати, що ти наш працівник?

— Достеменно так.

Анхель нахилився, підібрав Жерміналевого дев'ятинабійного автоматичного пістолета і простяг руку до Сорлі. Той дав йому обойму, і Анхель набив пістолета.

— Так,— підтверджив Анхель. — Наш працівник.

— Трясця твоїй матері! — вигукнув Швед. — Але ти схожий на цигана, кожен тобі скаже.

— А я циган і є,— відказав Флорес і простяг руку до Анхеля. — Віддай.

Анхель похитав головою і наставив на нього дев'ятинабійного. Аркуш паперу він пожбурив на підлогу, тримаючи в другій руці свою «Астру» ПК/38.

— Спокійно,— попередив він. — Не воруєшись.

— Проти вас ведеться слідство. Ми записали всі ваші розмови. Ви вже спіймані.

— Розмови, записи. Що це? Нуль. Поліцая не засудять на підставі якихось плювок.

Себастьян кашлянув.

— Анхелю,— сказав він. — Чому б нам не поговорити спокійно з цим хлопцем? — Він повернувся до Флореса. — Давай-но заспокоїмось, гаразд?

Анхель звернувся до Жерміналя, який спостерігав за всім, стиснувши губи.

— Я ж казав, що тебе схоплю, Жерміналю. Бачиш?

— Паскуда! — плюнув на нього Жерміналь.

Анхель піdnіс свого службового пістолета і вистрілив. Постріл оглушливо відлунив у приміщені. Жерміналь упав на спину, наче його штовхнули в груди. Вгорі на сорочці розповзлася велика червона пляма. Флорес закричав і кинувся на Анхеля. Той зацідив йому в обличчя пістолетом — Флорес крутнувся на місці й упав непритомний.

Швед схопився руками за голову.

— Що ти наробив?! — крикнув він.

— Замовкніть! Ніколи ділятися! — відрубав Анхель. — Мусимо діяти якнайшвидше!

— Та ти несповна! — заверещав Швед. — Геть ізсунувся!

— Заткнися! Слухайте мене! — Анхель заговорив нормальним голосом. — Сорлі, візьми на приціл цього цигана, щоб він не рухався.

Сорлі витяг із кобури пістолета й націлив Флоресові в голову. Той повільно підвівся. На скроні в нього була кров, він ледь тримався на ногах і ще не міг здобутися на голос. Він притулившся до стіни.

— Усе буде так,— провадив Анхель,— гарненько запам'ятайте. Циган зайшов до майстерні, і його вколошкав Жерміналь... Розумієте?

Сорлі посміхнувся:

— Так. Далі.

— Отож ми, які йшли назирі за циганом, почувши постріл, ускочили до майстерні й поклали Жерміналя. Ясно?

— Страйвай-но,— Швед був блідіший, ніж звичайно. — Ти хочеш сказати, що ми вб'ємо нашого колегу?

Флорес відчув, як у нього затремтіла права нога. Самохіть і дуже відчутно. Він злякався, що в нього не вистачить сили навіть спиратися на стіну.

— Гадаєш, я один? І начальник, і Лагуна знають, що я тут, не кажучи вже про працівників внутрішнього розслідування. Вбивши мене, ви нічого не зміните.

Сорлі покрутів головою.

— Мені не до вподоби вбивати колегу, але ж ти викажеш нас, чи не так? Отож або ти, або ми. — Він поглянув на Анхеля, шукаючи підтримки. — Хіба що ти приєднаєшся до нас. У такому разі...

— Ніколи длятися! — урвав Анхель. — Краще його вбити.

Швед зігнувся навпіл і став блювати. Кожен новий позив, здавалося, розірве його. Очі в нього повилазили з очниць.

Анхель дав дев'ятинабійного пістолета-автомата Сорлі.

— Вистрелиш у нього з трьох-четирьох метрів, а тоді доб'єш. Потім зробиш іще кілька пострілів. Ти ж бо знаєш, наши балістики дуже доскіпливі.

— А ти куди, Анхелю? — запитав Себастьян.

— У мене в кабінеті гроші, що ми передамо вдові Фіто. Треба їх звідти забрати.

— Ти залишишся тут,— проголосив Себастьян.

Анхель підійшов до нього і поклав руку йому на плече.

— Будемо якось виплутуватися з цього, Себасе. Розумієш? Але мусимо діяти швидко. Без Жерміналя і цигана ніхто нас не оскаржить... Единий доказ — гроші в моєму кабінеті. Я сходжу туди, заберу їх і повернуся. Хіба я хоч раз вас одурив? Га?

— Давай! — підхопив Сорлі. — Чеші! Чим раніше все зробимо, тим краще.

Флорес почув, як звівся когутик тупорилого пістолета, що його тримав Сорлі. Не раз Флорес намагався собі уявити, якою може бути смерті, коли в голову влучить куля, пущена з парабелума. Можливо, як гострий спалах світла, а за ним — чорнота. Непроглядний морок. У горлі в нього пересохло, зіниці поширились, низ живота зсудомило. У душі він кричав, а з пересохлого горла не вихоплювалося жодного звуку. Його мозок гарячково шукав способу втекти, і водночас у голові плуталися образи його дочок та дружини Хулії зі спогадами дитинства.

Він не пам'ятав своєї матері, знат, яка вона була, лише з батькових розповідей. Не пам'ятав її запаху, пісень чи сміху. І сам собі здивувався, подумавши, що ота спокійна жінка, яка обіймала його крихітного й безпорадного і яку він подумки побачив, мабуть, і була його маті.

— Ні... не можу... — проказав Сорлі, і Флорес зблизька побачив його обличчя: краплини поту, що стікали по щоках, порувату шкіру й запалені маленькі очі. — Анхелю,— заявив він,— я не можу його вбити... Не можу...

Анхель розлючено вихопив у нього з рук пістолета, а Флорес раптом відчув, що ноги йому вже не тремтять.

— Йолопе! — вигукнув Анхель. — Тягни його сюди!

— Давайте! — закричав Флорес. — Ну ж бо! І ви ще зветесь поліцаями? Та ви гірші за псові!.. Убивці!

— Годі! — вибухнув Швед і став попереду Флореса, відвівши вбока Анхелеву руку з пістолетом. — Сховай цю штуку, Анхелю. Тут більше ніхто нікого не вб'є. Кінець. Інакше мусиш і мене вбити.

Анхель вирячив очі й заблімав. Здавалося, він ось-ось вибухне. Себастьян підступив до нього ззаду, схопився за пістолета і смикнув.

Анхель впustив пістолета на підлогу і обвів поглядом своїх підлеглих. Сягнистою ходою він рушив до дверей і розчахнув їх. До майстерні братів Меркадер удерся вуличний гамір. Почувся гуркіт автомобіля, Флорес зцішив руки, щоб ніхто не помітив, як вони тремтять, і спробував говорити спокійно.

— Викличте «швидку», — підступив він до простертого Жермінальевого тіла.

Він поклав йому руку на шию. Тіло було холодне, і ніхто з присутніх не ворухнувся.

— Чого ви чекаєте? — вигукнув Флорес.

Троє поліцайв усе так само стояли на місці, вперши в нього нерухомі погляди.

У кімнаті групи боротьби з грабіжництвом було темно, прохолодно й безлюдно. Порожні столи стояли в рядок біля стіни. Тут висів постійний запах чоловічого поту й людської присутності, яким просякнуті всі поліційні приміщення світу.

Анхель висунув внутрішню шухляду столу й витяг пластикового пакета, купленого в універмазі. В ньому був другий пакет, з обгорткового паперу, перев'язаний шворкою, де лежали десять мільйонів песет купюрами по п'ять тисяч.

Анхель засунув шухляду і схопив пакета. Аж тут дуже повільно прочинилися двері й до кімнати зайшов Лагуна.

— Ти йдеш? — поцікавився він. — Куди?

Анхель промовчав. Лагуна підступив до нього майже впритул.

— Я чекав на тебе, Анхелю. — Він глянув на пакета, який керівник групи стискав у руці. — Що ти з собою цупиш? Награбовані прикраси? Гроші? Фіто перед смертю надіслав мені листа. І все пояснив.

Анхель обережно поклав пакет на стіл.

— Я в поліції з двадцяти років, а тепер мені п'ятдесят два, і я бачив багато лайна, Анхелю. Я бачив чимало поліцайв, що спаскудилися в той чи той спосіб, але з таким ніколи не стикався. Ти збожеволів.

— То були покильки, — відказав Анхель. — М'ясо для вошій, сміття... Ці гроші для вдови Фіто.

— Принаймні не намагайся виправдатись. Не втрачай гідності.

— Гідності? — скривив губи в посмішці Анхель.

— Так, гідності — гідності поліцая та людини. Чи для тебе це китайська грамота, Анхелю?

Анхель ворухнувся, розстібаючи піджака, та в правиці Лагуни блиснув крицею пістолет, націлеваний йому в голову.

— Дозволь тобі сказати одну річ, Анхелю, — Лагуна виглядав спокійним, не-напруженим. — Я не дозволю, щоб відбувся прилюдний суд над тобою... Щоб преса перетирала на зубах поліцію, а люди заговорили про підлогу та корупцію в нашому середовищі. Цього я не допущу. Наша робота спирається на повагу, якою ми користуємося. Без поваги ми не зможемо працювати. Люди почнуть думати, ніби всі ми продажні людці, як ти.

— Сховай пістолета. У тебе не стане духу натиснути на гачок.

— Ти мене не знаєш, Анхелю, — і до того ж у мене в руках твоя власна зброя. Ти зазираєш до шухляди?

Анхель висунув першу шухляду і відразу засунув її назад.

— Зрозуміло, — мовив він. — Отже, я помилявся щодо тебе, Лагуно. Я бачу, ти не з боязких. Виходить, я накладу на себе руки, га?

— Достеменно так. І не буде прилюдного суду.

— Лагуно... — пробурмотів Анхель, але не встиг докінчити речення. Дуло пістолета вперлося йому в праву скроню, гrimнув постріл, і пістолет відскочив назад од віддачі.

Задню частину Анхелевої голови вирвало і відкинуло аж до стіни. Лагуна відскочив убік, щоб на нього не бризнули краплі крові та мозок із рештками волосяного покриву.

Жерміналеве тіло було накрите чорним покривалом, а майстерню братів Меркадер заповнили поліції та службовці прокуратури. Комісар Блас Кальсада, керівник бригади внутрішнього розслідування, не спускав очей із Сорлі, поки той говорив. Тут-таки були Швед, Себастьян і Флорес.

— Ми підозрювали Анхеля,— говорив Сорлі,— але не наважувалися ані викрити його... ані щось зробити... Він був добрий поліцай і добрий керівник... Ми усвідомлювали, що в цих смертях грабіжників було щось дивне, але не знали, що він лишає собі частку здобичі. Наказ убити Жерміналя став останньою краплею.

Швед кивнув.

— Це вони з Фіто організували фонд удіства.

— Зрозуміло,— кинув Дід і зиркнув на Флореса. — А навзамін? Про що ти з ними домовився?

— Умови поставиш ти,— відказав Флорес.

— Ага,— Дід замислився. — Вони збиралися тебе вбити, так, Мануелю?

— Він нічого не зможе довести,— Себастьян пошкрябав обличчя, лишивши на ньому червоні смуги. — Винні Фіто й Анхель. Вони все влаштували.

— Гаразд,— глибоко зітхнув Дід. — Мої умови будуть такі: ви повертаєте гроші й подаете у відставку. Зрозуміло?

— Які гроші? — здивувався Сорлі.

— Досить! — grimнув Флорес, а тоді спокійніше додав: — Я дотримав свого слова. Дотримайте й ви свого.

— Добре,— погодився Швед і звернувся до Діда: — А що далі?

— А далі — нічого. Передасте гроші в касу поліційної взаємодопомоги й підете у відставку.

Розділ одинадцятий

Дід не любив літаків. Просто їх ненавидів. Вони стояли з Флоресом на пероні біля вагона першого класу. Лишалося ще п'ятнадцять хвилин до відходу потяга. Дід завжди приїздив на вокзал заздалегідь, з великим запасом часу.

— Відчуття страху дуже цікаве,— сказав Флорес. — Нема нічого більш властивого людині. Здається, я ніколи не відчував страху так гостро. І ніколи цього не забуду.

— Людині властиве не тільки почуття страху, а й склонність до корупції та брехні.

— Еге ж, не тільки.

— Ми не змогли б нічого довести,— промовив Дід. — Жермінал був нашим козиром. Але й з ним...

— Свідчення злочинця проти кількох поліцай,— Флорес сумово висміхнувся. — Ми б наструнчили всіх наших колег проти себе. Ніхто б не став нам дивитися в очі. Нас уникали б, як прокажених.

Дід зітхнув.

— Полетиши літаком?

— Так, я не витримаю такої тривалої подорожі в розмовах із тобою. Мушу викинути все з голови. І ніколи більше, затяг це добре, не працюватиму з тобою. Ні за що в світі не стану виконувати завдань для служби внутрішнього розслідування.

— Розумію,— сказав Дід. — Щасливої подорожі, синку.

Якщо ви завітаєте на валенсійське цивільне кладовище, то побачите там гарний мармуровий нагробок, оздоблений статуєю крилатого ангела, що намагається вирвати людину з пазурів смерті. А проте, може, й навпаки — штовхає її в ті пазурі. Є різні тлумачення.

На нагробку — напис: «Тут поховано команданте XIV ударної дивізії Жерміналя Аресеса, загиблого в битві під Бельчіте в червні 1938 року. Твої товариши та друзі з кооперативу «Нова ера» тебе не забудуть».